

Tampereen palveluverkosto

- Rikoksenteekijöiden parissa työskentelevien näkökulma

Säröaho, Veera

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Tampereen palveluverkosto
- Rikoksentekijöiden parissa työskentelevien näkökulma

Veera Säröaho
Rikosseuraamusalan ko.
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2013

Veera Säröaho

Tampereen palveluverkosto - Rikoksentekeijöiden parissa työskentelevien näkökulma

Vuosi 2013 Sivumäärä 54

Tutkimuksen tavoitteena oli erityisesti rikoksentekeijöille suunnatun palveluverkoston tarkastelu ja kehittämisajatuksen esiin tuominen. Tutkimuksen punaisena lankana toimi ajatus siitä, miten rikoksentekeijöitä pystyttäisiin tukemaan ja motivoimaan kohti rikoksetonta ja tasapainoista elämää. Tutkimuskysymyksiä olivat seuraavat: millaisia jo olemassa olevia palveluita Tampereen palveluverkosto tarjoaa täysi-ikäisille miespuolisille rikoksentekeijöille sekä millaisia palveluita Tampereelle tarvitaan, jotta tuettaisiin täysi-ikäisten miespuolisten rikoksentekeijöiden mahdollisuuksia saavuttaa rikokseton elämä? Tutkimuskysymyksiin vastattiin rikoksentekeijöiden parissa työskentelevien työntekijöiden näkökulmasta. Samalla tarkasteltiin moniammatillista yhteistyötä, palveluohjausta, verkostotyötä sekä kuvattiin Tampereella toimivan YRE-yhteistyön (yhteistyössä rikoksettomaan elämään) toimintaa. Tutkimuksen taustateorianä toimivat yhteiskunnan tarjoamat tukipalvelut rikoksentekeijöille sekä asunnottomuus ja asumisen haasteet, psyykkiset sairaudet ja päihderiippuvuudet, puutteet arjenhallintataidoissa ja sosiaalisen ympäristön merkitys rikoksentekeijän elämässä.

Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluiden ja SWOT-analyysien avulla. Teemahaastatteluita oli 14 ja SWOT-analyysia seitsemän. Haastateltavat vastasivat nimettömänä ja toivat esiin omia ajatuksia ja ideoita, mitkä eivät välttämättä edustaneet työnantajan yleisiä linjauksia. SWOT-analyysien sisältö kohdentui enemmän itse organisaatioon kuin arjen työhön. Keskeisinä tuloksina olivat kokonaisvaltaisen asiakastyön painotus, korvaushoidon ja päihdekuntoutusten merkitys sekä terveystalouden ja perhetyön vaikutukset rikoksentekeijöihin. Lisäksi aineistossa nousi esiin koulutuksen ja työn merkitys sekä Kris Tampere ry:n ja verkostotyön rooli Tampereen palveluverkostossa. Kehittämisajatuksina painottuivat asiakastyön monipuolisuus sekä palveluverkoston yhteistyön parantaminen. Johtopäätöksiä voidaan todeta verkostotyön ja yhdessä tekemisen merkityksen olevan huomattava rikoksentekeijöiden parissa tehtävässä työssä. Haasteina ovat asiakaskunnan moniongelmaisuus; päihde- ja mielenterveysongelmat, asunnottomuus, matala koulutustaso ja työkokemuksen puute, heikko taloudellinen tilanne sekä puutteelliset arjenhallintataidot.

Asiasanat: rikoksentekeijä, palveluverkosto, moniammatillinen yhteistyö, palveluohjaus, verkostotyö

Veera Säröaho

Social service network in Tampere - Views by people working with offenders

Year	2013	Pages	54
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to examine the social services network directed especially towards offenders and to introduce ideas for developing it. The purpose behind this study was to bring up ideas on how offenders could be offered the right kind of support and motivation towards a balanced and crime-free life. The focus of the research was on the following questions: what sort of social services do the services network in Tampere already offer to adult male offenders and what sort of social services does Tampere need to support adult male offenders attempting to live a crime-free life? The answers to these questions in this study were examined from the perspective of people who work with offenders. Multiprofessional co-operation, guidance in social services, co-operation within the social services network and YRE-activity (with co-operation towards crime free life) are also explored in the study.

The survey was carried out by using theme interviews and SWOT-analysis. There were 14 interviews and seven SWOT-analyses. The people included in the study were interviewed anonymously and they brought up their own thoughts and ideas, which were not necessarily in line with the employers' ideas. The SWOT-analyses concentrated more on the organization than on every-day work with offenders. The main results acquired in the study centered upon the emphasis on comprehensive work with clients, the importance of drug habilitation and replacement treatment for drug addicts, and the influence of health services and family work on offenders. The meaning of education, work experience, the role of Kris Tampere and the co-operation within the social services network also stood out in the results. As a conclusion, it can be noted that co-operation is important in working with offenders. What can be seen as challenging is the wide range of clients' problems: drug abuse and mental disorders, homelessness, low education rates and a lack of work experience, poor financial situations and the inability to maintain every-day life.

Keywords: offender, social service network, multiprofessional co-operation, social service guidance, social service network co-operation

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Yhteiskunnan tukipalvelut rikoksentekijöille	8
3	Vapaudessa elämisen haasteet	11
3.1	Asunnottomuus ja asumisen haasteet	11
3.2	Psyykkiset sairaudet ja päihderiippuvuudet	12
3.3	Puutteet arjenhallintataidoissa	14
3.4	Sosiaalinen ympäristö	15
4	Tampereen palveluverkoston tarjoamia palveluita	16
5	Tutkimusprosessi	20
5.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	20
5.2	Teemahaastattelu	20
5.3	SWOT-analyysi	22
5.4	Aineiston keruu	22
5.4.1	Rangaistusten täytäntöönpano	25
5.4.2	Asumispalvelut	25
5.4.3	Mielenterveys- ja päihdepalvelut	25
5.4.4	Työ- ja koulutuspalvelut	26
5.4.5	Päiväkeskustoiminta	26
5.4.6	Läheisten näkökulma ja etsivä työ	27
5.4.7	Sosiaalityö	27
5.5	Aineiston analyysi	28
5.6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	29
6	Tulokset	30
6.1	Rikoksentekijöiden haasteet ja avuntarve Tampereen palveluverkostossa	31
6.1.1	Rikoksentekijät asiakkaana palveluverkostossa	31
6.1.2	Rikoksentekijöiden haasteet asumisessa	33
6.1.3	Korvaushoidon ja pitkäkestoisten päihdekuntoutusten merkitys palveluverkostossa	35
6.1.4	Yhteistyön tarve terveystalouden kanssa	37
6.1.5	Perhetyön näkyminen palveluverkostossa	38
6.1.6	Koulutuksen ja työn merkitys rikoksentekijöiden arjessa	38
6.1.7	Kris Tampere ry:n rooli asiakkaiden ohjaajana ja tukijana	39
6.1.8	Kokonaisvaltaisen verkostotyön ja YRE-toiminnan tärkeys	40
6.2	Tampereen palveluverkoston kehittämisajatuksia	41
6.2.1	Asiakkaan kokonaisvaltainen huomioiminen	41
6.2.2	Palveluverkoston yhteistyön parantaminen	42
6.3	Palveluverkoston tulevaisuus	43

6.4	Organisaation vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat	44
6.4.1	Organisaation nykytila.....	44
6.4.2	Organisaation tulevaisuus.....	45
7	Johtopäätökset.....	46
8	Pohdinta.....	48
	Lähteet	50
	Liitteet.....	54

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni tarkastellaan rikoksenteekijöiden parissa työskentelevien ajatuksia ja kokemuksia Tampereen palveluverkostosta. Tarkoituksena on tarkastella palveluverkoston tämän hetkistä tilaa sekä kehityksenkohteita. Samalla tarkastellaan moniammatillista yhteistyötä, palveluohjausta, verkostotyötä ja kuvataan Tampereella toimivan YRE-yhteistyön toimintaa.

Ajatus tehdä opinnäytetyö tästä aiheesta on syntynyt oman työkokemukseni myötä. Olen toiminut lähihoitajana Tampereella asunnottomien päihde- ja mielenterveysongelmaisten kanssa. Minulle on muodostunut työni myötä näkemys Tampereen palveluverkostosta ja haluan tarkastella palveluverkoston haasteita ja mahdollisuuksia opinnäytetyöni näkökulmasta.

Tampereen päihde- ja mielenterveyspalvelut elävät tällä hetkellä murrosvaiheessa; uusia palveluita syntyy ja vanhoja pyritään kehittämään paremmin vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Samalla asiakaskunta on usein moniongelmaisempaa ja palveluiden riittäminen ja laatu voivat vaihdella. Eri toimijoiden tulee pyrkiä tehokkaaseen ja kattavaan verkostoyhteistyöhön vastatakseen asiakaskunnan haasteisiin. Palveluverkoston tarkastelu on ajankohtainen aihe Tampereella ja herättää ammattilaisten keskuudessa paljon keskustelua. Palveluverkostossa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, joilla pyritään mahdollisimman hyvin vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Erityisesti rikoksenteekijöille suunnattuja palveluja Tampereella ei ole paljoa, vaan rikoksenteekijät kuuluvat usein samaan palveluun yhdessä muiden asukkaiden kanssa.

Tutkimus oli laadullinen ja se toteutettiin teemahaastatteluilla sekä SWOT-analyysillä. Haastatteluja oli yhteensä 14 ja SWOT-analyysia seitsemän. Haastateltavat henkilöt työskentelivät rikoksenteekijöiden parissa eri organisaatioissa. Keskeisinä tuloksina nousivat esiin asiakastyön merkitys ja haasteet päihdekuntoutuksessa sekä asumisessa. Lisäksi esiin tulivat terveyspalveluiden ja perhetyön merkitys, koulutus- ja työelämän haasteet sekä kolmannen sektorin merkitys ja verkostotyö.

Opinnäytetyön aihealue on ajankohtainen, jos mietitään yhteiskunnallista tilannetta palveluiden kysynnän ja tarjonnan vastaavuuden sekä taloudellisten sijoitusten ja säästöjen näkökulmasta. Opinnäytetyöaiheellani pyrin omalta osaltani tuomaan esiin kehittämisajatuksia Tampereen palveluverkoston toimivuuteen liittyen sekä tuomaan julki kehittämiskohteita työntekijöiden näkökulmasta. Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja tuo työntekijöiden äänen kuuluviin. Opinnäytetyössäni työelämän yhdyshenkilönä toimi Kris Tampere ry:ltä toiminnanjohtaja Jari Ihalainen.

2 Yhteiskunnan tukipalvelut rikoksentekijöille

Moni vanki on vapautuessaan yhteiskunnan tukipalveluluiden varassa. Tukipalveluita ovat esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä asumispalvelut. Lisäksi rikoksentekijöillä on usein tarvetta myös sosiaalityölle sekä erityisryhmille suunnatuille koulutuspalveluille. Moniammatillisella tuella voidaan parantaa erityisryhmien avunsaantia. Yhteiskunnan haasteena on rikoksentekijöiden tukeminen rikollisesta elämäntavasta irrottautumisessa. Tämä tavoite vaatii monen eri toimijan ja palvelun yhteistyötä. Tutkimuksessa tarkastellaan päihde- ja mielenterveyspalveluiden, asumispalveluiden, työ- ja koulutuspalveluiden sekä omaisten ja lähiverkoston vaikutusta rikoksettomaan elämään. Lisäksi tarkastelussa on rikoksentekijöiden kanssa tehtävä aikuissosiaalityö sekä palveluohjaus. Erilaisilla tukipalveluilla rikoksentekijöitä pyritään motivoimaan ja ohjaamaan päihtettömään ja rikoksettomaan elämään sekä saamaan henkilöille tasapainoinen ja mielekäs elämä aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

Yksilön elämä kohti rikoksetonta arkea on henkilön itsensä sekä monen muun toimijan yhteistyötä. Vapaudessa tarjottavat palvelut ja niiden vaikuttavuus ovat suuressa roolissa uusintarikollisuuden suhteen. Palveluverkoston sisällä tehtävä verkostotyö, palveluohjaus sekä palvelujatkumot voivat toimivuudellaan vaikuttaa yksilön valintoihin ja mahdollisuuksiin.

Palveluverkosto on eri toimijoista ja palveluista koostuva laaja kokonaisuus asiakkaan kokonaisvaltaiseen huomioimiseen, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla terveyspalvelut, asumispalvelut ja kuntoutuspalvelut. Palveluverkosto rikoksentekijälle koostuu usein valtion, kunnan sekä kolmannen sektorin palveluista. Jokaisella on oma vahvuutensa ja painopisteensä, mutta yhdistettynä kaikki palvelut, pystytään asiakkaan erilaisiin haasteisiin vastaamaan paremmin. Asiakkaan palveluverkosto koostuu juuri niistä palveluista, joita hän sillä hetkellä käyttää. Palveluverkosto voi olla hyvin laaja tai suppea. Tähän vaikuttaa asiakkaan tilanne, tarpeet, toiveet sekä tarjolla olevat palvelut. Palveluiden määrässä on suuria eroja eri kaupunkien ja kuntien kesken. Suomessa suurimmissa kaupungeissa palveluverkosto on niin laaja ja usein asiakkaan näkökulmasta sekava, että voi olla tarvetta palveluohjaukselle. (Seppänen, Schaup, Toiviainen, Ala-Laurinaho, Heikkilä, Kira, Korpelainen, Lallimo, Ruotsala & Uusitalo 2012, 6-7.)

Palveluohjaus on merkittävässä roolissa, jos palveluiden määrä on suuri eikä asiakas ole niistä vielä tietoinen. Palveluohjauksella pyritään määrittelemään asiakkaan yksilölliset tarpeet ja mahdollisuudet sekä löytämään niitä vastaavat palvelut ja tukimuodot. On olemassa erityisiä palveluohjaajia, jotka tuntevat oman palvelukenttensä ja asiakasryhmänsä kattavasti. (Hänninen 2007, 7.)

Verkostotyöllä tarkoitetaan asiakkaan, palveluverkoston työntekijöiden ja läheisverkoston yhdessä tekemää työtä. Tällä tavoin pyritään saamaan kaikkien osapuolten näkökulmat esiin ja hyödyntämään niitä asiakkaan eduksi. Näkökulmat voivat olla hyvin erilaisia ja poiketa toisistaan, mutta tärkeää on, että verkostolla on kuitenkin yhteinen tavoite. Tavoitteeseen voi olla monta eri reittiä, joista tulee vaan löytää yksittäiselle asiakkaalle se oikea reitti. (Mönkönen 2007, 130.)

Rikosseuraamuslaitos on strategiassaan vuosille 2011-2020 (2011) kuvannut esimerkiksi julkisen talouden rahoitusongelmia, mikä osaltaan korostaa kolmannen sektorin toimijoiden vastuuta, verkostotyön merkitystä sekä avoimempien rangaistusmuotojen lisäämistä. Strategiassaan Rikosseuraamuslaitos (2011) pyrkii avoimempaan rangaistusten täytäntöönpanoon sekä asteittaiseen vapauttamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että rikosseuraamusasiakkaat ovat enemmän vapaudessa ja yleisten palveluiden piirissä. Valvotun koevapauden tai vapaudessa suoritettavien rangaistusten myötä pyritään osittain myös taloudellisiin säästöihin, sillä vankiloiden ylläpitäminen on yhteiskunnalle kallista. Vapaudessa suoritettavien rangaistusten myötä säästöjä kertyy Rikosseuraamuslaitokselle, mutta samalla vastuu myös rangaistuksen aikaisesta toimeentulosta ja sosiaali- ja terveystalouksista siirtyy kunnalla. Tämän myötä kunnilla on suuri vastuu palveluiden vastaavuudesta rikosseuraamusasiakkaiden tarpeisiin ja haasteisiin. Kunnilla on kuitenkin lakisääteinen vastuu palveluiden järjestämisessä kuten sosiaalihuoltolain 3. luvun 17 §:n mukaan. Kunta on velvollinen huolehtimaan mm. sosiaalityöstä, asumispalveluista sekä laitoshuollosta. Lisäksi kunnan on huolehdittava päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoon kuuluvista palveluista.

Vuonna 2006 on tullut voimaan uusi vankeuslaki, joka painottaa vankien kuntoutusta vankeusaikana. Kuntoutuminen ja näin ollen uusintarikollisuuden vaikuttaminen näkyy vahvasti myös avoseuraamusten puolella. Rikosseuraamuslaitoksessa on olemassa erilaisia kuntoutusohjelmia, joilla pyritään vaikuttamaan henkilön päihdekäyttöön, käyttäytymiseen sekä ongelmanratkaisutaitoihin, esimerkiksi Kalterit taakse, Cognitive skills, Matkalla muutokseen sekä Suutumuksen hallinta.

Rikoksenteikijöille on olemassa omia erityisiä palveluitaan mutta suurimmaksi osin he ovat osana muuta yhteiskuntaa ja kuuluvat yleisten palveluiden piiriin. Monessa maassa on esimerkiksi vapautuville vangeille oma erillinen jälkihuoltojärjestelmänsä, mikä auttaa takaisin yhteiskuntaan integroitumisessa. Suomessa peruspalveluiden lasketaan riittävän myös erityisryhmille, kuten vapautuville vangeille. (Henriksson 2013.) Niin Rikosseuraamuslaitoksella kuin kunnilla on haasteita uusintarikollisuuden vähentämisessä ja rikoksenteikijän integroitumisessa takaisin yhteiskuntaan. Vankila ja rikollinen leima syrjäyttävät entisestään eikä asiakkaalla itsellään välttämättä ole keinoja päihteiden käytön vähentämiseen tai rikollisen käyttäytymisen muuttamiseen. Samalla vankiloissa on yhä henkisesti ja fyysisesti huonompikuntoista vä-

keä, mikä näkyy myös muussa yhteiskunnan väestössä. Haasteet siviilissä ovat niin vaativia, että monen on helpompi palata rikosten tielle. Yhteiskunnassa on paljon odotuksia ja vaatimuksia, eikä esimerkiksi työpaikan saaminen ole nyky-yhteiskunnassa automaatio. Yhä enenemässä määrin rikosentekijöille pyritään saamaan heidän erityisvaatimuksiinsa vastaavia palveluita tukemaan rikoksetonta elämää. Tässä on suuressa roolissa myös vertaistuki ja vertaistyöntekijät eri järjestöissä. (Ihalainen 2011, 229-231.)

Valtio, kunnat sekä kolmannen sektorin toimijat muodostavat yhdessä kattavan palvelukentän. On monia eri ammattiryhmiä ja asiantuntijoita, jotka jokainen pyrkivät tekemään osansa yksilön hyvinvoinnin parantamiseksi. Samalla jos verrataan Rikosseuraamuslaitosta ja vertaistukijärjestöjä, syntyy kuva virallisesta ja epävirallisesta kontrollista. Virallisena kontrollina voidaan pitää esimerkiksi ehdonalaisvalvontaan, joka perustuu lainsäädäntöön. Epävirallisena kontrollina toimii kaikki muu kontrolli, esimerkiksi ystävät, perhe ja tiettyjen yhteisöjen yhteiset pelisäännöt. Lähtökohtana kuitenkin on henkilön oma halua ja motivaatio liittyä yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Jokainen on oma yksilönsä ja tarvitsee yksilöllistä tukea päästäkseen kohti tavoitteitaan. (Rautniemi 2011, 245-247.) Mikäli halutaan todella tukea yksilöä kohti tasapainosta ja rikoksetonta elämää, tulee Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaisten sekä kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden tehdä tiivistä yhteistyötä ja kantaa vastuu yhdessä, ilman asiakkaan pallottelua paikasta toiseen (Virkkunen 1992, 101).

Moniammatillisella työllä pyritään yksilölliseen ja kokonaisvaltaiseen lähestymiseen. Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri asiantuntijoiden yhdessä työskentelyä tavoitteena asiakkaan huomioiminen kokonaisvaltaisesti, esimerkiksi vankilassa moniammatillisten tiimin kokoavat esimerkiksi psykologi, päihdetyöntekijä, sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. (Isoherranen 2005, 14.) Eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot kerätään yhteen sekä huomioidaan asiakas yhteistyön päähenkilöksi. Asiakaslähtöisyys motivoi asiakasta itseään ryhtymään ja sitoutumaan tavoitteisiin ja näin saadaan myös kauaskantoisemmat tulokset. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 33-34.) Isoherranen ym. (2008, 35-38.) kuvaavat teoksessaan asiakkaan polun seuraavasti: Asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, roolien rajojen muutokset sekä verkostojen huomioiminen. Asiakkaan polku kiteyttää tekijät, jotka tarvitaan moniammatilliseen työhön. Moniammatillinen työskentely vaatii asiantuntijoilta hyviä vuorovaikutustaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa työympäristöissä. Tehokas ja selkeä työskentely vaatii pohjaksi hyvin määritellyn tavoitteen, jonka jälkeen eri työntekijöiden näkökulmat ja tieto prosessoidaan yhteen ja näin pyritään vastaamaan asetettuun tavoitteeseen. Tavoitteen asettamisen jälkeen työskentelyn tulisi olla avointa ja joustavaa. Erilaiset roolirajoitteet ja ristiriidat voivat pilata moniammatillisen työn tehokkuuden. Moniammatillisessa työssä kaikki osapuolet eivät välttämättä kohtaa asiakasta kasvotusten, vaan voivat olla taustalla ohjaamassa ja antamassa neuvoja muille työntekijöille. (Isoherranen ym. 2008, 35-38.)

3 Vapaudessa elämisen haasteet

Vapaudessa elämisessä on paljon erilaisia haasteita. Rikoksenteekijät kohtaavat arjessaan monenlaisia haasteita, jotka osaltaan vaikuttavat uusien rikosten tekemiseen. Haasteina ovat mm. asunnottomuus ja asumisen haasteet, psyykkiset sairaudet ja päihderiippuvuudet, puutteet arjenhallintaidoissa sekä sosiaalisen ympäristön merkitys ja sen vaikutukset.

3.1 Asunnottomuus ja asumisen haasteet

Moni vankilasta vapautuva vapautuu ilman asuntoa tai tietoa mihin tulee majoittumaan. Sama tilanne on myös henkilöillä, jotka aktiivisesti vielä tekevät rikoksia. Vapautuvista vangeista on käytetty käsitettä ”vaikeasti asutettavat”. (Karjalainen & Viljanen 2009, 26-29.) Sosiaali- ja terveysministeriön sekä oikeusministeriön (2006) yhdessä asettaman vankien jälkihuoltotyöryhmän raportissa kerrotaan, kuinka noin viidesosa yhdyskuntaseuraamusasiakkaista ovat vail-la vakituista asuntoa. Vakituisen asunnon puuttumisella tarkoitetaan asuntola-asumista, tilapäistä asumista ja laitosasumista sekä täyttä asunnottomuutta. Ehdonalaisesti vankilasta vapautuneista ja valvontaan määrätyistä noin kolmasosa on vail-la vakituista asuntoa. (Sosiaali- ja terveysministeriö & oikeusministeriö 2006.)

Täyden asunnottomuuden sijaan yhtenä vaihtoehtona asumiseen on tuettu asuminen. Asumis-palveluissa rikoksenteekijät kuuluvat yleensä erityisryhmään, jotka tarvitsevat asumiseen tiivistä tukea. Monella rikostaustaisella voi olla kyvyttömyyttä ja motivaation puutetta normaalia asumista kohtaan. (Kainulainen, Haapola & Soine-Rajanummi 2005, 37-38.) Tukiasumiseen liittyy omat haasteensa, eikä moni halua myöntää tuen tarvettaan. Granfelt (2007, 108.) kiteyttää haasteen seuraavasti: ”Avun tarpeen ja sen myötä heikkouden tunnustaminen ei sovi traditionaaliseen machokulttuuriin, joka korostaa voimaa, selviytymistä ja kovuutta.”

Asunnottomuuteen vaikuttavina tekijöinä pidetään usein päihteiden ongelmallista käyttöä ja sen myötä tulevaa häiriökäyttäytymistä. Asunnottomuuden taustalla voi myös olla lukuisia häätöjä tai irtisanomisia häiriökäyttäytymisen ja maksamattomien vuokrien myötä. Viralliset ja epäviralliset velat, luottotietojen puuttuminen sekä asunnontarjoajien ennakkoluulot rikostaustaisia henkilöitä kohtaan voivat olla asunnon saamisen esteenä. Asumishistoria on voinut olla koko elämän ajan hyvin irrallinen ja epävarma. Asunnon on voinut menettää myös vankeusrangaistuksen tai esimerkiksi parisuhteen päättymisen myötä. (Granfelt 2003, 10; Mellais 1993, 65-69.)

Rikostaustaisten henkilöiden kuntoutusjatkumoina sekä haasteita asumisessa ja toimeentulossa pyrkii osaltaan kehittämään Tampereella toimiva YRE eli yhteistyössä rikoksettomaan elämään. Tavoitteena on ”luoda seudulliseen yhteistyöhön perustuvia toimintamalleja, joilla

voidaan edistää rikoksista tuomittujen henkilöiden (kuntalaisten ja kansalaisten) yhteiskuntaan sijoittumista ja vähentää uusintarikollisuutta. Toiminnan tavoitteena voidaan pitää myös kohderyhmän syrjäytymisen ehkäisyä.” (Rikosseuraamuslaitos 2013.) YRE-toiminta perustuu verkostoihin ja palveluverkoston työntekijöiden säännöllisiin tapaamisiin ja koulutusseminaareihin. YRE-toiminta on aloittanut toimintansa vuonna 2001 oikeusministeriön toimikunnasta, joka selvitti rangaistusjärjestelmän ja yhteiskunnan tukijärjestelmien yhteensovittamista. Hanke toimi alkuun pääkaupunkiseudulla, Tampereella, Turussa, Oulun seudulla, Kuopiossa, Lahdessa sekä Hämeenlinnan seudulla. Vuonna 2005 hanke loppui ja toiminta hiljeni Tampereen lukuun ottamatta kaikilla paikkakunnilla. Vuonna 2011 Helsinki aloitti YRE-toiminnan elvyttämisen pääkaupunkiseudulla. (Portti vapauteen 2011.) Tampereen YRE-toiminnassa mukana ovat Kylmäkosken vankila, Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto, Vilppulan vankila ja Satakunnan vankila sekä Tampereen kaupungin sosiaali- ja päihdepalvelut, Silta-Valmennusyhdistys, Tampereen evankelis-luterilainen seurakunta, KRIS Tampere ry, Tampereen vuokra-asunnot, Vuokratalosäätiö, A-klinikkasäätiön A-klinikka, Sininauha ja Setlementti Naapuri. (Kari 2013.)

3.2 Psykkiset sairaudet ja päihderiippuvuudet

Rikoksenteijät ovat usein hyvin moniongelmaisia ja haasteita on monella elämäntilanteella. Vuonna 2010 on julkaistu Joukamaan ja työryhmän tutkimus ”Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve”, jossa tutkittiin suomalaisten rikosseuraamusasiakkaiden somaattisia sairauksia sekä mielenterveyden häiriöitä. Tutkimukseen osallistui 711 vankia. Mukana oli miesvankeja, naisvankeja, sakkovankeja, elinkautisvankeja sekä yhdyskuntapalvelua suorittavia. Erilaiset mielenterveydenhäiriöt olivat esimerkiksi hyvin yleisiä. Mielenterveyshäiriöistä ainoastaan psykooseja oli saman verran kuin muussakin väestössä. Tutkimukseen osallistuneista 94 %:lle on jossain elämänvaiheessa tehty psykiatrinen diagnoosi. (Joukamaa 2010.) Vangeilla yleisimpiä persoonallisuushäiriöitä ovat epäsosiaalinen persoonallisuus sekä tunne-elämältään epävakaat persoonallisuudet. Persoonallisuushäiriö on todettu kahdella kolmasosalla vangeista. (Rikosseuraamusalan vuosikertomus 2009, 18.)

Alkoholi, huumeet sekä lääkkeiden käyttö näyttävät suomalaisissa rikoksenteijöissä vahvasti. Joukamaan (2010) tutkimuksessa havaittiin, kuinka 84 %:lla miesvangeista on todettu päihderiippuvuus elämänsä jossain vaiheessa.

	Jossain elämäntilanteessa todettu riippuvuus	Tutkimusentekohetkellä 2006
Alkoholiriippuvuus	66	11
Opioidiriippuvuus	22	4
Kannabisriippuvuus	19	1
Kokaiiniriippuvuus	4	0
Amfetamiiniriippuvuus	40	5
Riippuvuus rauhoittavista lääkkeistä	23	3
Hallusinogeeniriippuvuus	4	0
Liutinaineriippuvuus	3	0

(Joukamaa 2010, 48.)

Taulukko 1. Päihdekäyttödiagnoosien esiintyvyys (%) rikosseuraamusalan asiakkailta

Päihdeongelmien uskotaan lisääntyvät vuoteen 2020 mennessä. Asiantuntijat arvioivat, että vuonna 2020 esimerkiksi lääkkeiden käyttö päihtymistarkoitukseen on yleisempää kuin laittomien huumausaineiden käyttö, muuntohuumeiden käyttö on huomattavasti yleisempää kuin vuoden 2013 sekä huumausaineiden ja alkoholin sekakäyttö on vuotta 2013 yleisempää. (Lintonen, Rönkä, Kotovirta & Konu 2012, 5-6.) Päihdeongelmien ja päihdekäytön lisääntyminen tulee näkymään myös rikosseuraamusasiakkaissa.

Yhtenä päihdehoidon mahdollisuutena ja totutusta päihdehoidosta poikkeavana on korvaushoito. Korvaushoito on alkanut Suomessa vuonna 2000. Korvaushoito jakautuu kuntouttavaa ja haittoja vähentävään hoitoon. Kuntouttavalla korvaushoidolla tavoitellaan päihdeettömyyttä ja haittoja vähentävällä korvaushoidolla pyritään parantamaan asiakkaan elämänlaatua. Kuntouttavassa korvaushoidossa käytetään lääkkeenä buprenorfiinia sekä buprenorfiini-naloksoni yhdistelmävalmistetta ja haittoja vähentävässä korvaushoidossa käytetään metadonia. (Saukonen 2010.) Suomessa korvaushoito on kuulunut hoitotakuun piiriin vuodesta 2005 lähtien. Kunta on velvollinen järjestämään hoidon kuuden kuukauden hoitotakuuajassa. (Läpäri 2008.)

Vankilassa olevista korvaushoidossa on kerrallaan noin 50-70 vankia. Korvaushoitoa voidaan jatkaa vankeusaikana ja tietyin edellytyksin korvaushoito voidaan myös aloittaa vankeusaikana. Tämä edellyttää, että arviointiprosessi on käyty siviilissä kokonaan läpi. Suuri osa korvaushoidossa olevista vangeista selviää hoidon kanssa hyvin koko vankeusajan. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että vanki joutuu korvaushoitonsa vuoksi painostuksen alaiseksi ja jakamaan lääkkeitään. (Aarnio 2012.)

3.3 Puutteet arjenhallintataidoissa

Rikosseuraamusasiakkailta on paljon erilaisia puutteita ja ongelmia arjenhallintataidoissaan. Haasteita tuottavat esimerkiksi koulutus, työ ja toimeentulo. Lisäksi puutteita on henkilökohtaisessa hygieniassa sekä kyvyttömyys huolehtia siivoamisesta ja ruoanlaitosta.

Rikosseuraamusasiakkaiden arjenhallintataidossa on puutteita niin koulutuksen, työkyvyn kuin toimeentulon osalta. Joukamaan (2010) tutkimuksessa (N 711) selviää kuinka 60 %:lla vangeista oli peruskoulu suoritettuna, oppikoulu/peruskoulu oli kesken 13 %:lla. Ylioppilastutkinto oli suoritettuna 7 %:lla vastaajista. Ilman ammattikoulutusta oli 37 % vangeista, kun taas opistotasoinen koulutus oli 5 %:lla ja korkeakoulututkinto 2 %:lla. Näkki (2006, 67-69) tutki vankien koulutustaustaa ja tutkimukseen osallistui 470 vankia. Puolet vastaajista koki heillä olleen keskittymisvaikeuksia koulunkäynnissä ja kotioloista riippuvia tekijöitä oli 16 %:lla.

Joukamaan (2010) tutkimuksen mukaan ennen vankilaan joutumista nais- ja miesvangeista 22 % oli mukana ansiotyössä ja 63 % oli työttöminä. Vastaajista 40 % ilmoitti kaikkien työhistoriansa työsuhteiden olleen lyhyitä ja katkeilevia. 8 % vastaajista ilmoitti, ettei koskaan ole ollut mukana ansiotyössä. 23 %:lla työsuhteet olivat olleet pitkiä ja kiinteitä. Työttömyyden, pätkätöiden ja vankilakausienkin jälkeen 86 % vastanneista ilmoitti olevansa työkykyisiä. Näkin (2006) tehdyssä tutkimuksessa 61 % ilmoitti, ettei heillä ole tiedossa työpaikkaa vapautumisen jälkeen.

Vankeuslain 2 §:n mukaan ”vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusajaksi”. Vankeuslain 8. luvun mukaan vangin valmiuksia rikoksettomaan elämään tuetaan esimerkiksi työ- ja opiskelumahdollisuuksilla, kuten. Rangaistusajaksi tehtävä työ on ammattityötä tai valmentava työtä, siviilityötä vankilan ulkopuolella tai omaa työtä, missä vanki tekee omaan lukuunsa työtä, mikä soveltuu vankilassa tehtäväksi. Vanki voi myös opiskella vankilan sisällä tai erillisellä luvalla vankilan ulkopuolella.

Kriminaalihuollon tukisäätiö (Krits) on tutkinut alle 30 vuotiaiden rikostaustaisten nuorten oppimisongelmia. Hanke oli nimeltään Oppimisvaikeuksista vapaaksi (Gullman, Sunimento & Poutala 2011, 2.) Oppimisongelmat näyttäytyvät rikosseuraamusasiakkaisissa vahvasti ja vaikuttavat osaltaan rikosten tekoon ja rikolliseen elämään kiinnittymiseen. Oppimisongelmat voivat syrjäyttää ihmisen jo nuorella iällä, jolloin riski syyllistyä rikoksiin on suurempi. Krits on mukana vaikuttamassa rikostaustaisten asemaan ja mahdollisuuksiin yhteiskunnassa. Heillä on erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä, jotka he toteuttavat itse tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Epätasainen tulonjako ja köyhyys vaikuttavat yhteiskunnan rikollisuuteen. Rikoksia tekevästä henkilöstä monella on rahankäytön kanssa ongelmia. Rikokset ovat voineet tuoda mukanaan taloudellisesti ajateltuna hyvän elintason. Rikosten teon lopettaminen on haastavaa jo pelkän taloudellisen toimeentulon osalta ja vaatii hyvin paljon harjoittelua ja ohjausta. (Kivivuori 2008, 149; Miikkulainen 2012, 27-28.) Vankilasta vapauduttuaan moni on toimeentulotuen varassa tai päätyy ”pimeisiin töihin” ilman verokirjaa. Rikoksista koituneet velat ovat usein niin suuria, että se pakottaa jatkamaan rikosten tekoa, että saa velkoja lyhennettyä. Rikoksista tulleet velat voivat olla esimerkiksi huumevelkoja tai vahingonkorvauksia uhrille. (Näkki 2006, 4.) Raha-asioiden hoito sekä asiointitaidot vaativat paljon harjoittelua. Vuorovaikutustaidot, asiointeihin valmistautuminen sekä lomakkeiden täyttö herättävät useasti vastustusta ja epävarmuutta. Taloudellisen toimeentulon saamiseksi ja palveluiden hankkimiseksi ne ovat kuitenkin välttämättömiä asioita oppia. (Miikkulainen 2012, 23-25.)

Muita puutteita arjen taidoissa esiintyy esimerkiksi henkilökohtaisessa hygieniassa, siivoamisessa sekä ruoanlaitossa. Erityisesti nämä haasteet näyttäytyvät vangeilla, joilla on voinut olla hyvin irrallinen elämä ennen vankilaan menoa. Päihteiden käyttö ja vakituisen asunnon puuttuminen osaltaan ovat vaikuttaneet omasta hygieniasta huolehtimiseen. Vaikka vankien taidot ja motivaatio eivät välttämättä aina riitä omasta hygieniasta huolehtimiseen ja siivoukseen, on niitä hyvä opetella kohti siviiliä mentäessä. Oman asuinympäristön siivoaminen ja järjestyksessäpito kertovat paljon myös henkilön muusta elämäntilanteesta. Ruoanlaitolle ja ruoan merkityksestä keskustelulle vankila on hyvä pysähtymispaikka, joka tarjoaa mahdollisuuden harjoittelulle ja uusien asioiden oppimiselle. (Miikkulainen 2012, 10-14.)

Turun ammattikorkeakoulussa valmistui vuonna 2011 Kaistilan ja Kuusiston opinnäytetyö ”Pääsis vaan johki kiinni. Turku vapautuvan vangin vastaanottajana”. Tutkimuksessa selvitettiin Turkuun vapautuvien kokemuksia vapautumisen haasteista sekä asiakkuudesta Turun kaupungin sosiaali- ja terveystalouksissa. Tutkimuksessa haastateltiin kymmentä vankia Turun vankilasta. Vapautumisen suurimmiksi haasteiksi tutkimuksessa esiin nousivat vapautuvien päihderiippuvuus sekä asunnottomuus. Turkuun toivottiin erityisesti vapautuville vangeille tarkoitettuja tukiasumismuotoja sekä enemmän päihdekuntoutusmahdollisuuksia siviilissä. Tutkimuksessa nousi esiin myös vapautuvien vankien haasteet työllistymisessä sekä toimeentulossa. Vangit kokivat ajatuksen hyväksi, että Turun kaupungilla olisi erityisesti vapautuvien vankien asioihin perehtynyt ja tehtävään nimetty sosiaalityöntekijä. (Kaistila & Kuusisto 2011, 1.)

3.4 Sosiaalinen ympäristö

Rikosten teon lopettaminen on iso muutos myös sosiaalisessa ympäristössä. Monella rikosseuraamusasiakkaalla on halu irtaantua rikoksista ja sitä ympäröivästä maailmasta, mutta haaste

on suuri. Kaveripiiri menee uusiksi ja pitää sisäistää uudet ajattelumallit ja rutiinit. (Miikkulainen 2012, 3-4.) Jos yksilö saa kiinni laillisista verkostoista ja yhteisöistä, on enemmän mitä menettää, jolloin halua tehdä rikoksia pienenee. Samalla myös tulee sisältöä päiviin, eikä riitä aikaa rikosten tekemiseen. Sosiaaliset normit ja odotukset vaikuttavat rikolliseen käyttäytymiseen. Kiinnittyminen johonkin hyvään ja mielekkääseen edesauttaa rikoksetonta elämää. (Kivivuori 2008, 194-195.)

Vankilassa tehtävä psykososiaalinen työ kohti päihteetöntä ja rikoksetonta siviilielämää pyrkii vahvistamaan vangin omaa uskoa ja tahtoa paremmasta. Vangilla odottaa siviilissä uusi sosiaalinen ympäristö, jolloin jo vankeusaikana tehtävässä työssä pyritään huomioimaan myös vangin läheissuhteet. Rikoksettomuutta tukeva sosiaalinen ympäristö ja verkosto auttavat vankia takaisin yhteiskunnan jäseneksi ja vähentävät syrjäytymistä. (Granfelt 2010, 144-145.)

Sassin (2011) toteuttama ”Ehjä perhe” - projekti on Kriminaalihuollon tukisäätiön toimesta toteutettu projekti. Projekti toteutettiin vuosien 2007-2011 välisenä aikana ja se nosti esiin vangin ja vangin siviilissä odottavan perheen näkökulman. Projektin tavoitteena oli kuntoutusmallin luominen vankiperheiden vertaisryhmätoimintaan sekä tuottaa vankiperhetyön koulutuskokonaisuus. Toimintaan osallistui kahdeksan perhettä ja toimintaympäristönä oli yksi avovankila sekä yksi suljettu vankila. Vuoden 2011 aikana vankiperheiden vertaistukiryhmämallin mukainen toiminta on alkanut kaikissa Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vankiloissa. Lisäksi Itä- ja Pohjois-Suomen sekä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueilla aloitettiin vuosittaiset perhetyön työkoukukset, jossa toimintamallia esiteltiin henkilökunnalle. Vankiperhetyön koulutus ei jäänyt Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen koulutustarjontaan, syynä tähän saattoi olla rikosseuraamusalalta puuttuva perhe- ja läheistyön strategia. Kokonaisuudessaan projekti nosti esiin perhetyön merkityksen ja tuotoksena syntyi myös lapsen näkökulman esille tuova Emilia -dvd ja käsikirja. (Sassi 2011, 1.)

4 Tampereen palveluverkoston tarjoamia palveluita

Tampereen kaupunki on Suomen mittakaavassa iso kaupunki. Väestörekisterikeskuksen (2013) mukaan Tampereen asukasluku vuonna 2013 on 220 264. Palveluita Tampereella on pienempiin kaupunkeihin verraten erittäin paljon. Tampereella on erityisiä palveluita ja tukitoimia päihteenkäyttäjille, asunnottomille sekä mielenterveysongelmallisille. Lisäksi on vertaistukseen perustuvia toimijoita ja ryhmiä.

Seuraavassa on listattu erilaisia palveluita, joita rikoksentekijät usein tarvitsevat päästäkseen rikoksettomaan ja tasapainoiseen elämään. Lista on subjektiivisesti tehty eikä se sisällä kaikkia Tampereen kaupungin sisällä toimivia palveluita, ainoastaan muutamia keskeisiä toimijoita. Osa toimijoista tuottaa palveluita esimerkiksi sekä asumiseen että mielenterveyskuntoutu-

jille ja toimipaikat on jaettu pääotsikoiden alle subjektiivisen ajattelun myötä, eivätkä ne edusta yleisiä linjauksia. Toimijat olen valinnut yhdessä työelämän yhdyshenkilön Kris Tamperen ry:n toiminnanjohtajan Jari Ihalaisen kanssa. Toimijoiden valinta perustuu omaan työkokemukseeni. Olen myös huomionut opinnäytetyön haastatteluissa esiin nousseet toimijat. Palveluiden listan on tarkoitus olla mahdollisimman monipuolinen ja antaa kuva Tampereella olevista palveluista.

Asumispalveluita Tampereella ovat A-killan tukiasunnot, Silta-Valmennusyhdistyksen Etuovesta-hanke, Tampereen asumispäivystys ja tukiasumisen yksikkö sekä Sininauhasäätiö. Lisäksi Tampereella sosiaalista isännöintiä tarjoavat Tampereen vuokra-asunnot sekä Tampereen vuokratalosäätiö. Edellä mainitut ovat lähinnä tuettua asumista, mutta lisäksi rikosentekijät voivat muiden kansalaisten tapaan hakea asuntoa yleisiltä vuokramarkkinoilta.

Tampereella on kehitetty Nimi ovesa - hankkeen toimesta opas vapautuville vangeille nimeltään ”Vapautumassa ilman asuntoa? Opas vapautuvalle tamperelaiselle”. (Nimi ovesa - hanke.) Oppaassa on mainittu asumispalveluista Tampereen asumispäivystys ja tukiasumisen yksikkö (Tastu), Alfakuntoutus sekä erityisesti rikostaustaisille henkilöille suunnattu Silta-Valmennusyhdistyksen ylläpitämä Etuovesta-hanke. Etuovesta - hankkeessa asuminen on toteutettu hajauttamisperiaatteella, missä asiakkaat asuvat omalla vuokrasopimuksella ympäri Tampereella ja tuki tuodaan heille kotiin. Asuminen on jo hyvin itsenäistä, mutta tarvittaessa tuki voi olla myös hyvin tiivistä. (Etuovesta - hanke.) Monella rikostaustaisella on halu ja tavoite päästä täysin itsenäiseen asumiseen ja elämiseen. Portaittainen eteneminen kohti itsenäistä asumista on suunnitelmallista työtä asukkaalta itseltään kuin myös ympäröivältä tukiverkostolta. (Kainulainen ym. 2005, 37-38.)

Tampereen palveluverkoston kehittämistyötä asunnottomuuden näkökulmasta ovat osaltaan tehneet valtakunnalliset Paavo I ja Paavo II-ohjelmat (pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma). Tampereella Nimi ovesa - hanke oli osa valtakunnallista Paavo-ohjelmaa. Paavo I on toteutettu vuosien 2008-2011 aikana ja jatkoksi se on saanut Paavo II hankkeen vuosille 2012-2015. Tampereella Paavo I hankkeessa olivat mukana Härmälän tukiasumisyksikkö, Tampereen vuokra-asunnot Oy, Hervannan Ässäkodit sekä Tampereen seudun nuorisoasuntojen Tiitu - hanke sekä Silta-Valmennusyhdistys. Osaltaan oli mukana myös Tampereen A-killan, joka vuokrasi asunnot asukkaiden käyttöön Tampereen vuokra-asunnot oy:ltä. Erityisesti rikostaustaisten asunnottomuuteen ovat pyrkineet vastaamaan Paavo I hankkeessa mukana ollut Silta-Valmennusyhdistys Oma ovi - hankkeella (2009-2011) sekä nykyisin asunto ensin - periaatteella toimivalla Etuovesta - hankkeella (2012-2015). (Asunto ensin - periaatteen mukaan asunto on päämäärän sijasta vasta ensimmäinen lähtökohta ja perusedellytys sosiaalisen kuntoutumisen prosessin käynnistämiseksi ja onnistumiselle”. (Asunto ensin 2013.)

Paavo I hankkeen myötä 70:stä hankkeeseen osallistuneesta henkilöstä 66 % löysi jonkinlaisen asumisratkaisun hankkeen päätyttyä. 28 % hankkeen päättäneistä sai tukiasumisen kautta asunnon tai muutti itsenäisesti vuokra-asuntoon. Vuonna 2008 Tampereella oli yksittäisiä pitkäaikaisasunnottomia 214, kun vuonna 2011 luku oli 96. Paavo I ohjelman aikana Tamperelaisien pitkäaikaisasunnottomien määrä väheni 55 %. (Kaakinen 2012, 17-18.)

Mielenterveyspalveluita Tampereella tuottavat Sopimusvuori. Sopimusvuorella on ympäri Tamperetta tukiasuntoja, palveluasumista sekä tehostettua palveluasumista sekä nuorille ja aikuisille päivä kuntoutustoimintaa. Yrjö ja Hanna-säätiön ylläpitämä Vuohenojana palvelutalo tarjoaa päihde- ja mielenterveyskuntoutujille tukiasumista, palveluasumista sekä tehostettua palveluasumista. Muotialan asuin- ja toimintakeskus ry tarjoaa asiakkailleen tukiasumista, tuettua asumista sekä työtoimintaa ja ammatillista kuntoutusta. Mielenterveyskuntoutujille päivätoimintaa tarjoaa Mielenterveysyhdistys Taimi ry. Mielenterveyden ongelmien hoidossa suuri vastuu on myös kunnan omalääkäreillä. Pirkanmaan sairaanhoitopiirillä on psykiatrinen hoitoa ja ohjausta Tampereen keskussairaalassa, mutta pääosin psykiatrinen hoito tapahtuu Pirkanmaan sairaanhoitopiirin Pitkäniemen sairaalassa Nokiolla.

Päihdepalveluita Tampereella tarjoavat A-klinikkasäätiö, jonka yksiköitä Tampereella ovat A-klinikka, Tampereen kuntoutumiskeskus, Nuorisosaama, Matala, Nervi, K-klinikka sekä A-klinikan päiväosasto. Silta-Valmennusyhdistykseltä päihdekuntoutusta tuottaa Kuntoutus-Silta. Muita avokuntoutusta tarjoavia palveluita Tampereella ovat Turvaverkko TV ry, Tampereen Myllyhoitoklinikka, Palhoniemen huoltokoti sekä Alfakuntoutus. Lisäksi Tampereen kaupunki kuuluu yhtenä jäsenkuntana Hämeen päihdehuollon omistamaan Mainiemen kuntoutumiskeskukseen, joka tarjoaa laitospalveluita. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin Tampereen yliopistollisessa sairaalassa on päihdepsykiatrianpoliklinikka. Lisäksi Tampereella on aktiivinen itsehoitoryhmätoiminta, joka pitää sisällään AA- ja NA-kokoukset.

Työ- ja koulutuspalveluita Tampereella on paljon. Työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) palveluiden kautta voi hakeutua työkokeiluun tai hakea kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttavan työtoiminnan edellytyksenä on asiakkaan, TE-toimiston sekä sosiaalitoimen yhdessä laatima aktivointisuunnitelma. Tampereella toimii työllisyydenhoidon palveluyksikkö (TYPA), mikä tarjoaa yksilöllisiä erityispalveluita työttömille, joiden on vaikea työllistyä. Kris Tampere ry:llä on VST II hanke, jonka tarkoituksena on edistää erityisesti lainrikkojastaisten henkilöiden pääsyä työelämään ja koulutukseen välityömarkkinoiden kautta. Hanke tarjoaa yksilöllistä tukea ja ohjausta hankkeen parissa oleville. Tampereen aikuiskoulutuskeskuksella on työpajatoimintaa Mansetissa, joka toimii etenemisväylänä kohti työtä tai koulutusta. Silta-Valmennusyhdistys ry, Pirkanmaan Sininauha ry sekä Kuntoutuspolku ry tuottavat yhteistyössä 18-29 vuotiaille syrjäytymisuhan alla oleville nuorille työpajatoimintaa. Tampereen seudun Työllistämisyhdistys Etappi ry tarjoaa asiakkailleen tukityötä ja pyrkivät näin ehkäisemään

syrräytymistä ja edistämään työllisyyttä ja kokonaisvaltaista toimintakykyä. 17-35 vuotiaille pitkäaikaistyöttömille ilmaisupainotteista työpajatoimintaa Tampereella tarjoaa Legioonateatteri. Legioonateatterissa perehdytään teatterin eri osa-alueisiin. Lisäksi ammatillista erityisopetusta Tampereella tarjoavat mm. Silta-Valmennusyhdistyksen Tuotantokoulu, Tampereen ammattiopisto, ammattiopisto Luovi sekä Kiipulan kuntoutus- ja koulutuskeskus. Näiden lisäksi Tampereella on paljon muita ammatillisia kouluja, lukioita sekä korkeakouluja.

Päiväkeskustoimintaa Tampereella järjestää Kris Tampere ry, Vanha liitto ry, Tampereen evankelis-luterilaisen seurakunnan Musta Lammas, Sopimusvuoren Näsinkulman klubitalo, sekä Tampereen kaupungin ylläpitämä päihytyneiden päivätoimintakeskus Huoltso.

Läheisille suunnattuja palveluita sekä etsivää työtä Tampereella on vähemmän. Vankilassa olevien omaisille apua ja tukea löytyy Vankien omaiset VAO ry:ltä. Lisäksi Tampereella toimii Omaiset mielenterveystyön tukena Tampereen ry. Yhdistyksestä saa tukea, jos läheisellä henkilöllä on mielenterveydellisiä ongelmia. Etsivää työtä Tampereella tekevät Tampereen kaupungin ylläpitämä etsivä työ sekä Silta-Valmennusyhdistyksen etsivä työ nimeltään Etti.

Sosiaalityö sosiaaliasemilla on jaoteltu Tampereella aikuissosiaalityöhön ja lapsiperheiden sosiaalityöhön. Tampereella rikosentekijöiden palveluohjaus on useasti sosiaalityöntekijän vastuulla, joka tekee yhteistyötä päihde- ja mielenterveyspalveluiden asiakasohjaus Loiston kanssa. Perhe- ja sosiaalipalveluiden alle kuuluvat lisäksi mm. lastensuojelu, maahanmuuttajien palvelut, perhetyö, rikos- ja riita-asioiden sovittelu, sosiaalipäivystys, sosiaalipalveluiden neuvonta sekä talous- ja velkaneuvonta. Muina tärkeinä toimijoina voidaan pitää lisäksi Kelaa sekä Poliisia.

Syksyllä 2012 Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijat Marika Vuorenmaa ja Virpi Raittinen tekivät opinnäytetyön, missä käsiteltiin rikosentekijöiden ajatuksia Tampereen palveluverkostosta. Opinnäytetyön nimi on ”Kaltareiden takaa muutosten polulle: Rikostaustaisten henkilöiden kokemuksia Tampereen kaupungin palvelujärjestelmästä”. Vuorenmaan ja Raittisen (2012) opinnäytetyössä haastateltiin Kris Tampere ry:n asiakkaita ja niiden pohjalta pyrittiin tarkastelemaan yleisemmällä tasolla rikosentekijöiden tarvitsemia palveluita ja heidän kohtaamaa asiakaspalvelun laatua. He haastattelivat yhteensä 11 henkilöä, jotka kaikki olivat rikostaustan. Keskeisinä tutkimustuloksina esiin nousi, että rikosentekijöiden käytetyimmät Tampereen palveluverkoston palvelut olivat Kela, sosiaalitoimi, työ- ja elinkeinotoimisto sekä Kris Tampere ry. Lisäksi päihdeettömyyteen tukea olivat parhaiten antaneet Kris Tampere, Silta-Valmennusyhdistys sekä NA-ryhmät. Vastauksiin olivat vaikuttaneet toimipaikoissa vaadittava päihdeettömyys sekä samalla saatu vertaistuki. Puolestaan huonoimmat kokemukset asiakaspalvelutilanteista olivat syntyneet sosiaalitoimessa, Kelassa sekä Työ- ja elinkeinotoimistossa. Vastanneet olivat perustelleet valintaa sillä, että edellä mainituissa pai-

koissa yleistettiin asioita ja vastassa oli ennakkoluuloja sekä tyly asenne päihde- ja rikostaus-
taisia henkilöitä kohtaan. Lisäksi vastanneet olivat arvioineet henkilökunnan kouluttumatto-
maksi ja osaamattomaksi, koska he eivät olleet osanneet ohjata asiakkaita oikeiden palvelu-
jen piiriin. (Vuorenmaa & Raittinen 2012, 23-24, 29-33.)

5 Tutkimusprosessi

Tutkimusprosessi piti sisällään aiheen valinnan ja rajaamisen, teoreettisen tiedonhaun, tee-
mahaastattelut sekä aineiston analyysin ja johtopäätökset.

5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tavoitteena oli erityisesti rikoksentekijöille suunnatun palveluverkoston tarkastelu ja kehit-
tämisaajatusten esiin tuominen. Tutkimuksen punaisena lankana toimi ajatus siitä, miten ri-
koksentekijöitä pystyttäisiin tukemaan ja motivoimaan kohti rikoksetonta ja tasa-painoista
elämää. Tutkimuksen tarkoituksena oli pyrkiä saamaan kokonaiskuva Tampereen palveluver-
kosta. Rikoksentekijällä tarkoitan tässä tutkimuksessa henkilöä, joka on tehnyt teon, mikä on
Suomen lainsäädännössä määrätty rangaistavaksi. Tutkimuksessani minua kiinnostavat rikok-
sentekijät, jotka ovat myös saaneet rikoksesta laissa määrätyn rangaistuksen. Tällä rajauksel-
la on poistettu piilorikollisuuden painoarvo tässä tutkimuksessa. Ei ole merkitystä, onko teh-
nyt viimeisimmän rikoksen viikko vai vuosi sitten, jos kuitenkin on suuri riski syyllistyä uusiin
rikoksiin.

Tutkimuksen tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Millaisia jo olemassa olevia palveluita Tampereen palveluverkosto tarjoaa täysi-
ikäisille miespuolisille rikoksentekijöille?
2. Millaisia palveluita Tampereelle tarvitaan, jotta tuettaisiin täysi-ikäisten miespuolis-
ten rikoksentekijöiden mahdollisuuksia saavuttaa rikokseton elämä?

Tutkimuskysymyksiin vastattiin rikoksentekijöiden parissa työskentelevien työntekijöiden nä-
kökulmasta. Rikoksentekijät on tässä opinnäytetyössä rajattu rikoksentekijöihin, jotka ovat
täysi-ikäisiä ja miehiä.

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastatteluin toteutettu tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisella tutki-
muksella tarkoitetaan objektiivista ja aineistolähtöistä tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisessa

eli laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisten asioiden kuvaaminen ja aineiston monipuolisuus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään löytämään uutta tietoa ja uusia näkemyksiä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160-161.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelun avulla voidaan ennakkoon päättää tietyt aihealueet haastatteluille, mutta muutoin haastattelu ja vuorovaikutus ovat hyvin avoimia. Haastattelun etenemistä ei pysty koskaan täysin ennakoimaan ja haastateltavalle annetaan vapaus tulkita teemoja omasta näkökulmastaan. Haastatteluista saatu aineisto jaotellaan tiettyjen teemojen mukaisesti, jolloin pystytään löytämään tutkimuksen aihepiirin kannalta keskeiset asiat ja erottelemaan muu aineisto erilleen. Teemahaastattelussa haastattelijalla on jo valmiina tietyt teemat, mutta haastatteluiden edetessä haastateltavilta nousee esiin usein myös uusia teemoja. (Hirsijärvi ym. 2009, 208-210.)

Teemahaastattelu on avoimen keskustelun kaltainen tilanne, missä on ennakkoon tiedossa olevat teemat (Liite 1). Teema on läsnä koko haastattelun ajan ja haastateltavalla on suuri vastuu siitä, että haastattelu pysyy avoimena ja eikä siihen synny minkäänlaista johdattelua. Haastatteluista esiin nousevaa aineistoa käsitellään tutkimuksen edetessä, jolloin on tärkeää, että haastattelut ovat riittävän samankaltaisesti toteutettuja ja vertailukelpoisia keskenään. (Tilastokeskus.)

Tutkimuksen tavoite oli Tampereen palveluverkoston kokonaisvaltainen tarkastelu. Aineisto kerättiin luonnollisella ja todellisella tavalla, haastatteleamalla työntekijöitä. (Hirsijärvi ym. 2009, 155) Haastateltavat valittiin tarkoituksenmukaisesti ja aihetta käsiteltiin ainutlaatuisena. Haastattelussa tutkijan omat havainnot ja käydyt haastattelut määräsivät tutkimuksen lopullisen sisällön ja tarkoituksena oli tuoda haastateltavien ääni kuuluviin.

Haastatteluissa haastateltavalla on vapaus tuoda esiin asioita, jotka hän itse kokee merkitykselliseksi. Haastateltava on aktiivinen osapuoli, jonka näkemykset halutaan kuulla. Kasvotusten tehdyssä haastatteluissa pystytään haastateltava näkemään kokonaisuutena, huomioimaan hänen ilmeensä ja eleensä. Lisäksi haastatteluissa saatu aineisto voi olla hyvin monipuolista ja sitä voidaan tarvittaessa tarkentaa ja syventää. Haastatteleamalla pystytään hahmottamaan suurempia kokonaisuuksia ja puhumaan myös haastavista asioista. (Hirsijärvi ym. 2009, 205-206.)

Teemahaastattelu pitää sisällään suunnitteluvaiheen, haastatteluvaiheen sekä analyysivaiheen. Suunnitelmavaihe antaa pohjan seuraaville vaiheille ja koko työlle, joten se on hyvä tehdä kunnolla. Suunnitelmavaihe pitää sisällään tutkimusongelman sekä ilmiöiden pääluokat. Haastatteluvaihe sisältää teema-alueet sekä kysymykset. Teema-alueiden ollessa laajoja, an-

taa se haastateltavalle enemmän tilaa ja mahdollisuuksia asian käsittelyyn. Analyysivaihe on aineiston luokittelua ja tulkintaa. (Hirsijärvi ym. 2001, 66-67.)

5.3 SWOT-analyysi

Teemahaastatteluiden lisäksi haastateltavia pyydettiin tekemään SWOT-analyysi oman työpaikkansa ja -tehtävänsä näkökulmasta (Liite 2.). SWOT-analyysi oli haastateltavan henkilön oma näkemys työstään ja työpaikastaan eikä se edustanut työnantajaa tai työyhteisön yhteisiä näkemyksiä. SWOT-analyysi on arviointi-, tilanne- ja kehitysanalyysimalli. SWOT-lyhenne tulee englanninkielisistä sanoista strengths (S), weaknesses (W), opportunities (O) ja threats (T). SWOT-analyysi on kvalitatiivinen tutkimustapa ja sen tarkoitus on tarkastella tutkittavaa kohdetta neljästä eri näkökulmasta. Organisaation vahvuudet ja heikkoudet ovat sisäisiä ominaisuuksia ja kuvaavat organisaation nykyhetkeä, kun taas toimintaympäristön käsittävät mahdollisuudet ja uhat ovat lähinnä ulkoisia tekijöitä ja kuvaavat organisaation tulevaisuutta. (Heinonen, Hietanen, Härkönen, Kiiskilä & Koskinen 2003, 4-5.)

Teemahaastatteluilla pyrittiin antamaan haastateltavalle mahdollisuus arvioida ja pohtia tutkimusteemoja ja Tampereen palveluverkoston työntekijän näkökulmasta, kun taas SWOT-analyysi oli työntekijän näkemys työpaikkansa toiminnasta. Teemahaastattelut koskivat arjen työtä sekä työkenttää ja se huomioi erilaiset ajatukset ja kokemukset. SWOT-analyysi oli jo hieman syvällisempi ja vaati enemmän pohtimista työpaikan näkökulmasta. Haastattelun ja SWOT-analyysin myötä aineisto oli kattavampaa ja huomioi erilaiset näkökulmat.

5.4 Aineiston keruu

Haastattelun teemahaastatteluiden avulla rikoksenteleijöiden parissa työskenteleviä työntekijöitä. Haastatteluja oli yhteensä 14. Yhtä toimipaikkaa kohden tein yhden haastattelun ja haastatteluun osallistui yhtä poikkeusta lukuun ottamatta aina yksi työntekijä. Haastattelut suoritettiin kunkin toimintapaikan tiloissa työntekijöiden työajalla. Haastatteluiden kestot vaihtelivat 22 minuutin ja 100 minuutin välillä.

Kun sovin haastatteluajan, huomasin kuinka haastavaa oli henkilöiden tavoittaminen sekä aikataulujen yhteensovittaminen. Suurimmalta osaltaan haastattelut sovittiin hyvin nopeasti ja joustavasti puhelimitse. Oli kuitenkin hyvin suuria eroja esimerkiksi lupaprosessissa valtion, kunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä.

Haastatteluja sopiessani olin aina ensimmäiseksi yhteydessä puhelimitse toimintapaikan johtajaan tai vastaavaan työntekijään, joka pystyi antamaan luvan työyksikön työntekijän haastatteluun. Lupa opinnäytetyön tekoon otettiin aina kirjallisena (Liite 3). Johtavien henkilöi-

den/vastaavien henkilöiden tavoittaminen oli hyvin aikaa vievää ja haastavaa. En voinut sopia haastattelusta virallisesti ennen kuin olin pyytänyt luvan haastattelun tekoon työyksikössä. Pisin aika oikean henkilön tavoittamisessa oli reilu kaksi kuukautta. Haastattelulupaa pyytäessäni kysyin myös työntekijää, joka olisi soveltuva haastateltavaksi. Soveltuvaksi työntekijäksi määrittelin henkilön, joka oli motivoitunut omaan työhönsä sekä halukas osallistumaan haastatteluuni. Työntekijän pääsääntöinen työ tuli olla asiakastyö. Itse haastateltavalta henkilöltä pyysin myös kirjallisen suostumuksen haastatteluun opinnäytetyötä varten (Liite 4). Poikkeuksena Tampereen kaupungin toimipaikat (Aikuissosiaalityö, Asiakasohjaus Loisto sekä Etsivä työ), joihin hain erillisen tutkimusluvan Tampereen kaupungin konsernihallinnosta.

Yhteydenottojen jälkeen haastattelut oli hyvin pitkälle jo sovittuja, mutta viime hetkillä kaksi toimijaa joutui perumaan haastattelun. Peruutukset johtuivat toimipaikkojen ajankäytöllisistä syistä. Peruutuksen myötä A-klinikkasäätiön K-Klinikka sekä Mielenterveysyhdistys Taimi ry jäivät pois haastatteluista. Yhdessä haastattelussa minulle ehdotettiin ottaa opinnäytetyöhön mukaan myös etsivä työ. Etsivä työ on monipuolista ja ainutlaatuista työtä nuorempien henkilöiden parissa, joilla usealla on myös rikostaustaa. Etsivä työ toi uuden ja erilaisen näkökulman opinnäytetyölleni. Etsivän työn olin ajatellut kohdistuvan lähinnä nuoriin, jolloin en ollut sitä aluksi huomionnut tutkimukseeni. Lopullisessa työssäni ei haastattelun muodossa huomiotu korvaushoidon näkyvyyttä ja merkitystä päihdekuntoutuksessa. Mielenterveysyhdistys Taimi ry:n haastattelun poisjäämisen myötä mielenterveyskuntoutus huomioitiin enemmän tuetun asumisen ja ammatillisen kuntoutuksen lähtökohdasta. Pois ovat osaltaan jääneet avohoidolliset vertaistukiryhmät ja muut toiminnalliset kuntoutusryhmät mielenterveyskuntoutujille.

Haastattelupaikat valitsin yhdessä työelämän yhdyshenkilöni Jari Ihalaisen kanssa. Valituilla haastattelupaikoilla pyrittiin saamaan kuva Tampereen palveluista ja rikosentekijöiden tarvitsemista tukitoimista. Haastattelupaikkavalinnat perustuivat omaan työkokemukseeni ja näkemykseeni Tampereen palveluverkostosta. Tarkoituksena oli saada haastattelukokonaisuus, missä oli edustettuna Tampereen palveluverkoston toimijoita monelta eri alalta; rangaistusten täytäntöönpanosta, päihde- ja mielenterveyspalveluista, asumispalveluista, työ- ja koulutuspalveluista, läheisten näkökulmasta, etsivästä työstä, päiväkeskustoiminnasta sekä sosiaalityöstä.

Kaikki haastattelut perustuivat vapaaehtoisuuteen. Pyrin olemaan hyvin työelämälähtöinen aikataulujen ja yhteistyön suhteen. Haastateltavat henkilöt ja työyksiköt olivat suurimmaksi osaksi yhteistyöhaluisia ja kiinnostuneita tutkimusaiheesta sekä siihen osallistumisesta. Kaikki haastattelut nauhoitin myöhempää litterointia ja analysointia varten. Nauhoitukset ja litteroinnit tullaan hävittämään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Haastattelupaikat antavat kuvan Tampereen palveluverkostosta ja jokaisella palvelulla on oma erityinen osaaminen ja tarkoitus asiakastyössä. Haastateltavat työntekijät olivat henkilöitä, jotka ovat innostuneita ja motivoituneita omasta työstään sekä olivat kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseeni tekoon ja Tampereen palveluverkoston kehittämisajatus esille tuomiseen. Haastatteluissa ja SWOT-analyysin teossa toivoin tutkimukseen osallistuneilta rehellisyyttä, avoimutta sekä paneutumista aiheeseen. Opinnäytetyössäni ei kerrota haastateltujen henkilöiden nimiä, ainoastaan tiedot heidän työpaikastaan. Mitään kommenttia ei pysty suoraan yhdistämään työntekijään tai hänen työpaikkaansa.

Jokaisen haastattelun jälkeen pyysin haastateltavaa täyttämään SWOT-analyysin oman työpaikkansa näkökulmasta ja lähettämään sen minulle. SWOT-analyysin teko kuten haastatteluun osallistuminen olivat täysin vapaaehtoisia. Analyysipohjan lähetin sähköpostilla haastattelun jälkeen, jotta haastateltavalla oli enemmän aikaa miettiä SWOT-analyysin sisältöä. Haastattelussa kysymykset olisivat voineet olla liian laajoja eikä niihin olisi pystynyt antamaan niin kattavaa sisältöä ilman miettimisaikaa. Lisäksi haastattelun jälkeen voi tulla oivalluksia, jotka oli mahdollista lisätä SWOT-analyysiin.

Analyysipohjan lähetin kaikille 14 haastattelupaikalle, joista sain lopuksi takaisin seitsemän analyysia. Tein haastattelut helmikuu-toukokuu 2013 välisenä aikana ja pyysin SWOT-analyysin palauttamista minulle toukokuu-kesäkuu 2013 välisenä aikana. Vastausaikaa oli haastattelun ajankohdasta riippuen 2-18 viikkoa. Työelämän aikataulut huomioiden pyrin antamaan SWOT-analyysin palauttamiselle tarvittaessa myös enemmän aikaa, mutta SWOT-analyysi tuli kuitenkin palauttaa viimeistään kesän 2013 aikana. Moni oli unohtanut tehdä SWOT-analyysin ja olin sähköpostitse/puhelimitse yhteydessä haastateltaviin ja muistutin analyysin teosta. Kaikki eivät pystyneet SWOT-analyysia tekemään aikataulullista syistä tai koska pitivät sitä liian laajana ja liaksi työyhteisön sisäisiin asioihin puuttavana. Analyyseja tuli takaisin seitsemän kappaletta ja pystyin hyödyntämään niitä tutkimuksessani. Työssäni esittelen SWOT-analyysillä saadut tulokset omassa kappaleessaan, jolloin ne eivät vääristä 14 haastattelun tuloksia.

Haastatteluita suoritin yhteensä 14. Rangaistusten täytäntöönpanosta sekä päihdepalveluista ja mielenterveyspalveluista molemmista haastatteluja oli kaksi. Asumispalveluista sekä työ- ja koulutuspalveluista oli kaksi haastattelua. Läheisten näkökulmasta ja etsivästä työstä oli yksi haastattelu molemmista sekä päiväkeskustoiminnasta ja sosiaalityöstä oli kaksi haastattelua. Esittelen lyhyesti kaikki 14 haastattelupaikkaa sen mukaisesti millaisia palveluja ne tarjoavat rikoksentehtäville Tampereella.

5.4.1 Rangaistusten täytäntöönpano

Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto kuuluu Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen. Yhdyskuntaseuraamustoimisto vastaa yhdyskuntapalvelun toimeenpanosta, valvontarangaistuksesta, vankilasta ehdonalaiseen vapautuneiden valvonnasta sekä nuorisorangaistuksen toimeenpanosta ja ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonnasta. (Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto 2013.)

Vapauteen valmennuspalvelu on Tampereella toimiva Rikosseuraamuslaitoksen ja Silta-Valmennusyhdistyksen yhdessä toteuttama palvelu vankilasta vapautumassa oleville miesvangeille. Vapauteen valmennuspalvelulla pyritään auttamaan vapautuvaa vankia selviämään arjen haasteista ja rohkaisemaan ja tukemaan itsenäiseen elämään. Vapauteen valmennus palvelu on osa asteittaista vapauttamista. Tuen tarpeita voivat olla esimerkiksi päihdekuntoutus, asunnon löytäminen, virastoasioiden hoito sekä arjenhallinta. (Vapauteen valmennus palvelu.)

5.4.2 Asumispalvelut

Etuovesta-hanke on Silta-Valmennusyhdistyksen hanke ja sen kohderyhmänä ovat rikostaustaiset asunnottomat tamperelaiset. Hanke toimii asunto ensin - periaatteella, jonka mukaan asunto on jokaisen oikeus. Hankkeen asunnot ovat Silta-Valmennusyhdistyksen omistamia tai yleisiltä markkinoilta välivuokrattuja. Asuminen on jo hyvin itsenäistä, vaikka tukea saa ja tulee ottaa vastaan viikoittain. Ajatuksena on, että tuetussa asumisessa asutaan 6-12 kuukautta, jonka jälkeen asiakas voidaan jatkopoluttaa täysin itsenäiseen asumiseen. Asiakkaita pyritään motivoimaan päihteettömyyteen ja sitouttamaan esimerkiksi työtoimintaan tai kuntoutustoimintaa. (Etuovesta - hanke.)

Tampereella sosiaalista isännöintiä tuottaa Tampereen Vuokra-asunnot Oy. Sosiaalisessa isännöinnissä asiakas saa kevyttä tukea, joka tarkoittaa keskimäärin yhtä käyntiä kuukaudessa asiakkaan kotona. Tuella pyritään mahdollistamaan asuminen; vuokranmaksu, asumishäiriöiden ja kavereiden majoittamiseen puuttuminen sekä asiakkaan oma hyvinvoinnin seuraaminen. Palvelulla pyritään asunnottomuuden vähentämiseen ja asumisen onnistumiseen. Tavoitteena on, että asiakas pystyisi puolen vuoden sosiaalisen isännöinnin jälkeen jatkamaan asumistaan täysin itsenäisesti, ilman kotiin annettavaa tukea. (Asunto ensin.)

5.4.3 Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Sopimusvuori tuottaa mielenterveyskuntoutujille tukiasumista, palveluasumista sekä tehostetua palveluasumista ja päiväkeskustoimintaa. Tuen ja avun intensiivisyys vaihtelee yksiköittäin ja asiakkaalla on mahdollisuus edetä tuetummasta itsenäisempään asumiseen ja elämi-

seen. Jokaisessa asumiskuntoutusta tarjoavassa yksikössä asiakaskunnan haasteet ja sairaudet osittain poikkeavat toisistaan. Omia erityisiä yksiköitään on esimerkiksi nuorille, kaksoisdiagnoosiasiakkaille sekä skitsofreenikoille. (Sopimusvuori.)

Kuntoutus-Silta on Silta-Valmennusyhdistyksen yksikkö, joka tarjoaa psykososiaalista päihdekuntoutusta. Perustehtävänä on auttaa päihdeongelmaista sitoutumaan päihteettömään, rikoksettomaan ja vastuulliseen elämään. Kuntoutus on kaksi vaiheista; ensimmäisessä vaiheessa harjoitellaan ja sitoudutaan päihteettömään arkeen ja toisessa vaiheessa suunnataan kohti työ- ja koulutusmahdollisuuksia työvalmennuksen kautta. (Kuntoutus-Silta.)

5.4.4 Työ- ja koulutuspalvelut

VST (valmiuksia siirtyä työelämään) II hanke on Kris Tampere ry:n toteuttama hanke, jonka tavoitteena on rikostaustaisen ja muiden vaikeasti työllistyvien pääsy harjoitteluiden ja koulutusten avulla yleisille työmarkkinoille. Asiakkaan päästessä VST II hankkeen myötä esimerkiksi työharjoitteluun, tarjoaa Kris Tampere ry asiakkaalle täyden tuen, tietoa ja palveluohjausta, jotta työharjoittelu onnistuisi ja kaikki osapuolet hyötyisivät. (Valmiuksia siirtyä työelämään.)

Tuotantokoulu on Silta-Valmennusyhdistyksen ja Ammattiopisto Luovin yhdessä järjestämään ammatillista koulutusta. Koulutusaloina ovat auto-, rakennus-, catering-, hotelli- ja ravintolaalat. Koulutus on ammatillista erityisopetusta ja perustuu suunnitelmalliseen ja yksilölliseen oppimiseen. Koulutuksen tavoitteina ovat: oppimisen esteiden poistaminen, työyhteisötaitojen kehittyminen, vastuullisuuden kasvu, ammatillisen osaamisen karttuminen, työllistyminen sekä tutkinnon suorittaminen. (Tuotantokoulu.)

5.4.5 Päiväkeskustoiminta

Kris Tampere ry pyrkii tukemaan ja motivoimaan asiakkaitaan päihteettömään ja rikoksettomaan elämään vertaistukiperiaatteella. Kris Tampere ry:n toiminta jakautuu seuraavasti: palvelut, vankilatyö, toimintakeskuksen avotyö, nuorisotyö, virkistys ja vapaa-ajantoiminta sekä etsivä työ. Kaikki Krisin toiminta perustuu neljälle arvolle; päihteettömyys, rehellisyys, toveruus, yhteisvastuullisuus. (Kris Tampere ry.)

Musta Lammas on Tampereella toimiva Evankelis-Luterilaisen seurakunnan ylläpitämä päiväkeskus. Päiväkeskus on tarkoitettu kaikille syrjäytyneille, asunnottomille sekä päihde- ja mielenterveysongelmallisille. Musta Lammas on asiakkaiden kohtaamispaikka, josta saa henkilökunnan apua esimerkiksi palveluihin pääsemiseksi ja lomakkeiden täyttämiseksi. Musta Lam-

mas tarjoaa asiakkailleen veloituksetta vaatteita ja peseytymismahdollisuuden, vaatteiden pesumahdollisuuden sekä mahdollisuuksien mukaan ruoka-avustusta kotiin. (Musta Lammas.)

5.4.6 Läheisten näkökulma ja etsivä työ

Vankien omaiset VAO ry on valtakunnallinen vapaaehtoisyhdistys. Se tarjoaa tietoa ja tukea kaikille joiden omainen on tai on ollut vankilassa. Yhdistyksen kautta voi vaihtaa ajatuksia ja tunteita yhdessä vertaisten kanssa. VAO järjestää säännöllisesti paikallisia vertaisiltoja, valtakunnallisia tapaamisia sekä leirejä. VAO tarjoaa tukihenkilön sekä mahdollistaa yhteydenpidon tukipuhelimen ja sähköpostin välityksellä, jäsentiedotteilla sekä internet-sivujen kautta. (VAO ry .)

Etsivä työ kuuluu ehkäisevän lastensuojelutyöhön. Tampereen kaupungin etsivän työn kohde-ryhmänä ovat iältään 13-29 olevat nuoret. Etsivän työn työntekijöiden on tarkoitus olla siellä missä nuoret ovat ja toimia matalan kynnyksen ajattelulla. Työntekijät auttavat nuoria erilaisissa ongelmatilanteissa ja toimivat turvallisina aikuiskontakteina. Työntekijöiden yksi merkittävä rooli on koulupudokkaiden kohdalla, joiden kanssa pyritään löytämään nuorelle päiviin tekemistä ja sisältöä ja näin ennaltaehkäisemään syrjäytymistä. (Etsivä työ ja ylilyönti.)

5.4.7 Sosiaalityö

Tampereella toimii keskitetty aikuissosiaalityö, johon ohjautuu kaikki asiakkaat Tampereen eri kaupunginosista. Aikuissosiaalityö auttaa jos tarvitsee apua ja tukea arjenhallintaan, kärsii päihde- tai mielenterveysongelmista, on kohdannut kriisin ja elämäntilanne ei ole täysin hallinnassa sekä jos asiakas tarvitsee työllisyyspalveluita tai sosiaalista kuntoutusta. Aikuissosiaalityöhön voi ottaa yhteyttä jos tarvitsee sosiaaliturvaan ja palveluihin liittyvää neuvontaa. (Aikuissosiaalityö.)

Asiakasohjaus Loisto työskentelee yhdessä sosiaalityöntekijöiden ja palveluverkoston muiden työntekijöiden kanssa asiakkaan päihde- ja mielenterveysongelman ratkaisemiseksi. Tampereella päihde- ja mielenterveyspalveluihin tarvitaan palvelupyyntö, jonka tekee yleensä sosiaalityöntekijä yhdessä asiakkaan kanssa. Loisto tekee lopullisen päätöksen asiakkaan pääsemistä haettuun palveluun. Loisto on tietoinen eri palveluyksiköiden asiakaspaikkatilanteesta, Tampereen kaupungin resurssitilanteesta sekä hakijasta aikaisemmin tehdyistä palvelupyynnöistä. (Päihde- ja mielenterveyspalveluiden asiakasohjaus Loisto.)

5.5 Aineiston analyysi

Tutkimuksen analysointitapana on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, missä aineiston perusteella on pyritty luomaan suurempi teoreettinen kokonaisuus. Haastatteluissa on noussut esiin erilaisia ajatuksia ja kokemuksia haastateltavan omasta näkökulmasta. Haastatteluista saatu aineisto on käyty kokonaisuudessaan läpi, verrattu haastatteluissa esiin tulleiden asioiden esiintymistiheyttä ja pyritty löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja. Lopuksi aineisto on tiivistetty, jolloin aineistosta tuli yhtenäinen ja suurempi kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 105-108.) Mäkelä (1990, 45) toteaa tekstissään, että ”erilaisuuksien etsintä kannattaa jo senkin takia, että sen jälkeen samanlaisuus on rikkaammin jäsentynyttä”. Tutkimuksen erojen ja yhtäläisyyksien etsimisen myötä pystytään aineistoa paremmin tarkastelemaan ja saamaan tuloksia esiin. (Mäkelä 1990, 44-45.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen; aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli aineiston teoreettisen käsitteiden luominen. (Tuomi ym. 2009, 110-111).

Ensimmäinen vaihe aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on litterointi eli tallennetun haastattelun kirjoittaminen auki sanasta sanaan. Tutkimuksessani on käytetty teemoittain litterointia sanasta sanaan litteroinnin sijaan. Teemat syntyivät haastattelurungon mukaan; oma työpaikka ja työnkuva, palveluohjaus, verkostotyö, YRE-hanke sekä Tampereen palveluverkosto - haasteet ja puutteet sekä kehitysideoita. Valitsin teemoittain litteroinnin, koska se oli haastattelujen lukumäärään nähden paras valinta. Teemoittain litteroinnissa kuuntelin tallennetun haastattelun kahteen tai kolmeen kertaan ja hidastin äänentuloa tallentimesta. Näin pystyin paremmin saamaan haastateltavan ajatuksesta kiinni ja litteroimaan haastattelun merkityksellisen sisällön. Litteroitua tekstiä olisi tullut huomattavan paljon ja se olisi ollut hyvin aikaa vievää, jos olisin litteroinut sanasta sanaan. Teemoittain litteroitua tekstiä tuli yhteensä 30 sivua, kun fontti oli trebuchet MS, fonttikoko 10 ja tekstin riviväli 1,5.

Esimerkkinä teemoittain litteroinnista on seuraava alkuperäinen lainaus:

”Minusta ne on aina niin kun lähinnä valta siis normipalveluiden osana, että ei sitä oo kauheesti eriytetty niinkö missään, että ihan niin kun erikseen olis. Mutta että sitten välillä näkyy siellä sitten toki näitä ennakkoluuloja sitten tämmösillä. Kelan täti menee tuolilla metrin taaksepäin kun näyttää vapautumispassia tai niin kun.”

Teemoittain litteroituna teksti on:

”Rikoksentehtäjät ovat yleensä normipalveluiden osana, ei kauheasti eriytettyinä. Välillä näkyy ennakkoluuloja esim. Kelassa”.

Toisena esimerkkinä, missä alkuperäinen lainaus on:

”Oikeesti istuttas alas sen yhteisen pöydän ääreen ja sillä tavalla tultais tuntuks, eikä vähäteltäis kenenkään osuttaa esimerkiksi. Ihan vois olla ne ihmisen ne läheisetkin siinä mukana. Olis oikeesti kaikki sitä ihmistä ja sen asioita koskettavat oleelliset ihmiset siinä mukana”.

Teemoittain litteroituna teksti on:

”Istuttaisiin saman pöydän ääreen ja mukana olisi kaikki ihmisen ympärillä olevat oleelliset henkilöt, myös ne läheiset. Eikä vähäteltäisi kenenkään osuutta”.

Teemoittain litteroinnissa lauseen sisältö pysyy samana vaikka sanajärjestys on eri. Litteroinnin jälkeen numeroin jokaisen haastattelun haastattelujen lukumäärän mukaisesti välille 1-14. Haastattelun numeroa käytän viitattaessa tulokset osiossa tiettyyn haastatteluun. Kun litterointi oli valmis, luin kaikki litteroidut haastattelut läpi ja etsin vastauksia tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen teemoihin. Alleviivasin tutkimukseni teemoihin liittyvät asiat litteroidusta tekstistä värikynällä. Alleviivauksen jälkeen etsin tekstistä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Yhdistin samanlaiset teemat omiin kategorioihin ja nimesin ne sisällön mukaan. Kun kaikki litteroinnit oli tehty, valikoin jokaisesta teemasta sitä parhaiten kuvanneet sitaattit, jotka kirjoitin lopulliseen työhön asianmukaisten otsikoiden alle. Haastatteluiden teemat valikoin tutkimuksen aiheen pohjalta, mutta ennakkoon ei pystytä arvioimaan minkälaista sisältöä haastatteluissa tulee esiin.

Analyysin lopputulokset määräytyvät täysin haastatteluista ja niistä saadusta aineistosta. Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä on kritisoitu analyysitapana, koska se on käytännössä haastava toteuttaa. Tutkimuksen tutkimusasetelmat ja menetelmät ovat valikoituneet ennen haastatteluiden suorittamista, jolloin ne lähes automaattisesti vaikuttavat tutkimuksen lopputulokseen tai ainakin tutkimuksen etenemiseen. Lähtökohtaisesti aineistolähtöinen sisällönanalyysi on nimensä mukaisesti aineistolähtöinen, mutta se toteuttamisessa vaikutuksensa ovat myös tekijän omilla näkökulmilla ja ennakkokäsityksillä. (Tuomi ym. 2009, 95-98.) Minulla oli tutkimuksen tekijänä jo oma näkemykseni ja ajatukseni Tampereen palveluverkostosta, mutta ne eivät ne ole saaneet vaikuttaa lopputulokseen. Olen tehnyt tutkimukseni saadun aineiston pohjalta ja lisännyt omat ajatukseni pohdinta - kappaleeseen.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen tekijänä minulla oli suuri vastuu tutkimuksen luotettavuudesta. Haastateltavat suostuivat haastatteluihin nimettöminä eikä haastateltavia pysty tunnistamaan opinnäytetyön tekstistä. Tällä pyrin mahdollisimman avoimeen ja luottamukselliseen haastatteluun, missä he

pystyivät kertomaan myös vaikeista ja aroista asioista. Jos haastateltavat olisivat osallistuneet haastatteluun omalla nimellä, olisivat he samalla edustaneet myös omaa työpaikkaansa ja näin ollen vastausten sisällön olisi pitänyt vastata myös työpaikan yleisiä linjauksia. Nimettömänä tehdyissä haastatteluissa aineisto oli yksityiskohtaista ja nosti esiin myös kritiikkiä Tampereen palveluverkostosta.

Tutkimuksen luotettavuudesta käytetään nimitystä tutkimuksen reliabelius. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tutkimus voidaan toistaa ja saadaan samat tulokset. Tutkimukseen ei saa tulla ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimus on tehty objektiivisesti ja puolueettomasti sekä kaikki tutkimuksen teon vaiheet on kuvattu avoimesti ja rehellisesti. (Hirsijärvi ym. 2009, 231.) Toinen tutkimuksen teossa esiin nouseva käsite on tutkimuksen validius. Tällä tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä ja sitä onko tutkimuksessa todella tutkittu sitä mitä on luvattu. Tässä opinnäytetyössä on vastattu tutkimuskysymyksiin. Laadulliselle tutkimukselle ominaisesti on huomioitu, että tutkimuksen ja haastatteluiden edetessä, tulee tutkimukseen lisänä myös uusia aiheita ja kokonaisuuksia. (Hirsijärvi ym. 2009, 231-232.)

Tein opinnäytetyösopimuksen työelämän yhdyshenkilöni Jari Ihalaisen kanssa. Lisäksi kunnioitin jokaisen haastateltavan näkemyksiä ja ajatuksia sekä raportoin esiin tulevat asiat tutkimuksessani niin kun ne oli sanottu. Kerroin tutkimuksen tarkoituksesta ja sisällöstä avoimesti ja huomioin mukana olevien henkilöiden vapaaehtoisuuden ja suostumuksen asioiden julkittomiseen. Painotin, että jokainen haastateltava työntekijä osallistui haastatteluihin nimettömänä ja vapaaehtoisesti. Saatua haastatteluaineistoa käytin ainoastaan tutkimustani varten ja sitouduin olemaan käyttämättä saatuja tietoja haastateltavaa henkilöä vastaan tai häntä loukatakseni. Kaikki haastattelut ja litteroinnit hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Toimin koko tutkimusprosessin ajan itse avoimesti ja rehellisesti. Kannoin vastuuni tiedon oikeellisuudesta sekä tarkoituksenmukaisuudesta. Eri lähteitä käyttäessäni olin lähdekriittinen ja merkitsin lähdeviitteet tarkasti. Huomioin aina muiden tutkimusten tekijänoikeudet, enkä käyttänyt minkäänlaista tutkimusvilppiä missään tutkimusprosessin vaiheessa. Tutkimuksessa en käsittele omia ajatuksiani ja näkökulmiani. Haastatteluissa esitin avoimia kysymyksiä, enkä johdatellut haastateltavia. Kaikilla haastateltavilla oli minun ja ohjaavan opettajani yhteystiedot ja olin lähestyttävissä, jos opinnäytetyön teosta oli kysymyksiä tai kommentoitavaa.

6 Tulokset

Palveluohjaus, verkostotyö sekä YRE-toiminta ja Tampereen palveluverkosto olivat teema-haastattelun aihealueita. Asiakkuus palveluverkostossa, asumisen haasteet, korvaushoito ja pitkäkestoiset päihdekuntoutukset, terveystalveluiden tarve, perhetyö sekä koulutus- ja työ-

elämä ja Kris Tampere ry ovat aineistosta esiin keskeisesti nousseita ja tämän vuoksi omina kappaleinaan.

6.1 Rikoksenteekijöiden haasteet ja avuntarve Tampereen palveluverkostossa

Yleisesti rikoksenteekijöiden nähtiin tarvitsevan laaja-alaisesti apua ja tukea arkeensa. Konkreettisia asioita olivat mm. päihde- ja mielenterveyspalvelut, palveluohjaus, tuki ja neuvonta talous- ja velka-asioissa, asunnottomuus ja asumisen taidot, virastoasiointit ja lomakkeiden täyttäminen sekä lääkitykseen liittyvät asiat. Monella avun tarve näkyi myös sairautentunteen löytämisessä sekä kuntoutukseen sitoutumisessa. Rikoksenteekijät tarvitsevat myös luottamuksen omaavaa tukiverkosta, missä voi puhua avoimesti ongelmistaan ja saada niiden hoitamiseen tukea. Rikoksenteekijöiden parissa tehtävä työ perustuu suurimmaksi osaksi luottamukseen, minkä myötä asenteet sekä ajattelu- ja käytöstavat on mahdollista muuttaa.

6.1.1 Rikoksenteekijät asiakkaana palveluverkostossa

Rikoksenteekijöiden parissa tehtävään työhön koettiin suurimpana tekijänä vaikuttavan asiakkaan omat tarpeet ja haasteet. Tämä nousi esiin kymmenellä haastateltavalla. Rikoksenteekijät koettiin lähtökohtaisesti jo hyvin moniongelmaisiksi. Rikoksenteekijöillä itsellään sekä heitä kohtaan oli paljon asenteellisia ongelmia ja pelkoja. Kuusi vastaajista koki asiakastyössä tärkeänä asiakkaan kannustamisen ja positiivisten asioiden myötä asiakkaan itsetunnon kohoamisen.

”Ei määritetä ihmistä tekemänsä tekojen perusteella. Se on lähtökohta. Oteetaan huomioon erityispiirteet, luonteenpiirteet, käytökseen liittyvät asiat. Pyritään ottamaan persoona huomioon sääntöjen puitteissa, saa olla ja ajatella niin kuin ajattelee. Uskotaan tähän henkilöön ehkä hän sitten alkaa luottaa itseensä. Positiivisten asioiden vahvistaminen, voi ajatella itsensä yhteiskunnan jäsenenä.” (H 4)

Monella rikostaustaisella henkilöllä oli ollut historiansa aikana useita asiakaskontakteja moniin eri palveluihin. Neljä vastaajista kertoi, kuinka rikokset ja päihteiden käyttö näkyy usein asiakkaan tiedoissa myös myöhemmin ja negatiiviset tapahtumat ja teot muistetaan pitkään, mikä vaikeuttivat palveluihin pääsemistä. Asumispalveluissa vanhat teot painottuvat enemmän kuin esimerkiksi päihdepalveluissa. Asiakkaalla itsellään voi myös olla epärealistisia toiveita ja odotuksia tarpeistaan ja mahdollisuuksistaan.

”Sä oot kyllä ihan mahdoton tapaus, ettei sulla varmaan mitään muuta mahdollisuutta oo kun että mä annan sulle sen mahdollisuuden.” (H 12)

Asiakaskohtaukset rikoksentekejiä kohtaan olivat hyvin erilaisia ja usein vaikutusta oli asiakasta kohtaavalla työntekijällä itsellään tai asiakkaan esittämällä asialla. Haastattelussa nousi vahvasti esiin esimerkiksi asiakkaan kohtauksen erot päihdepalveluiden ja Kelan toimiston välillä. Haastattelussa mietittiin, kuinka asiakkaan ei välttämättä tulisi heti kertoa koko rikos- ja päihdehistoriansa. Samaan aikaan kuitenkin joka paikassa pyritään ohjaamaan ja kannustamaan rehelliseen toimintaan ja keskusteluihin. Historiansa vuoksi asiakasta ei aina uskottu ja asioita varmisteltiin moneen otteeseen eri työntekijöiden välillä. Osaksi tällä pyrittiin estämään asiakkaan mahdollisuus valehdella ja ”pelata” monen toimijan kesken.

”Asiakkaan omaan sanaan ei aina luoteta vaan vaaditaan aina työntekijän kirjalliset lisälausunnot. Lisälausuntoja ja selvityksiä odotetaan ja sitten jää vuokrat maksamatta, koska ei ole rahaa. Yksilönä pystyy tukeen asiakasta, mutta järjestelmä on jäykkä. Asenteet tai se ihan tämmönen kohtauksen tason ongelmat. Miten luotetaan varsinkin kun aina ei ole syytäkään luottaa?” (H 9)

Kuudella haastateltavalla nousi esiin, kuinka monesti rikoksentekejiillä oli osittain muusta väestöstä poikkeava ajattelutapa, mikä tuotti haasteita asiakkaan ja työntekijän kohtaukselle. Vuosia kestänyt päihdeidenkäyttö ja laitoshistoria näkyivät asiakkaan vuorovaikutustaidoissa ja kyvyissä hoitaa omia asioitaan. Rikoksentekejiillä oli usein muusta yhteiskunnasta poikkeava ajattelutapa ja puhetyyli sekä paljon viranomaisvastustusta.

”Yks mihin mä oon törmänny niin on se ajatusmalli eli tavallaan itse kun ei ole rikoksentekejiä, niin ajattelee asioista sillain niin kun normaali tavallinen ihminen ajattelee. Sit kun monella kriminaalitaustaisella on päihdekäyttöä ja on sitä vankilakuvioo, sitä hierarkisuutta ja sitten muuta siellä taustalla. Ne epäilee aika paljon. Itse jos sanoo jotakin niin voi olla, että tulee väärin ymmärretyksi. Se kieli on se haaste ja tapa miten asioita ilmaistaan. Monesti siinä tulee niitä yhteentörmäyksiä.” (H 10)

Rikoksentekejiiden kanssa työskentely koettiin helppona, jos oli aiheeseen liittyvää kokemusta ja tietoa. Valtaväestön kanssa enemmän työskentelevät (esimerkiksi Kela ja Työ- ja elinkeinotoimistot, terveyspalvelut), joilla ei ollut välttämättä erityistä kokemusta rikoksentekejiistä, koettiin näyttävän useammin negatiivisia asenteitaan, ennakkoluulojaan sekä pelkojaan rikoksentekejiä kohtaan. Tällaisissa palveluissa asiakas usein joutui tilanteeseen, tulisi ko hänen kertoa historiastaan koko totuus vai jättää jotain kertomatta.

”Saattaa olla pelkoa siellä vastapuolella tästä asiakasryhmästä. Jos on tiedossa että se on nyt vanki joka tulee, siis se voi vaikuttaa siihen vuorovaikutukseen.

Ettei oikeen itse tiedä mitä odottaa tai jotenkin pelkää että ne on lähtökohtaisesti vaarallisia ihmisiä ja ne hyökkää kimppuun milloin tahansa.” (H 4)

Asiakkaan saamaa palvelua toivottiin yksilöllisenä ja kasvotusten. Asiakkaalle tulisi kertoa eri mahdollisuuksista ja yhdessä miettiä mikä siinä elämäntilanteessa olisi järkevää ja mikä ei. Toiminnalla pyrittäisiin estämään uudet pettymykset asioiden etenemisessä. Moni palvelu tapahtuu nykyään osittain tai kokonaan puhelimen tai internetin välityksellä. Yksilöllisyys ja ohjauksen saaminen on hankaloitunut huomattavasti. Samoin, jos varattuja aikoja jää käyttämättä, on asiakkaan vaikea saada uutta aikaa. Tampereelle kaivattaisiin enemmän joustavia ja matalan kynnyksen palveluita.

”Välillä on ehkä semmosta joustamattomuutta. Enemmän ehkä toivoisin, että olis semmosia non-stop tyylisiä ja matalan kynnyksen palveluita. Esimerkiksi tosi huolissani jotenkin siitä, esimerkiksi työvoimatoimiston uudistuksesta. Että sinne ei voi mennä enää kun ajanvarauksella. Se tietää sit niille ihmisille, joilla se on muutenkin hankalampaa kaikkien aikataulujen noudattaminen, niin niille lisää hankaluuksia.” (H 8)

Ajatukset asiakastyöstä sosiaalitoimessa sekä toimeentulotukiyksikössä olivat hyvin eriäviä. Yhteistyön aikuissosiaalityön kanssa koki toimivaksi neljä haastateltavaa. Aikuissosiaalityön toimivuus koettiin yleisesti hyväksi, ainoastaan työntekijäkohtaisia eroja oli huomattu. Toimeentulotukiyksiköstä saatu asiakaspalvelu koettiin täysin kasvottomana. Asiointi tapahtuu usein lomakkeiden kautta ja oli vaikea saada nopeasti tapaamisaikaa omalle sosiaalityöntekijälle. Asiakas helposti turhautuu asioiden etenemättömyyteen, joustamattomuuteen ja byrokrattisuuteen.

”Se on valitettavaa, et niin paljon toimeentulotukee käsitellään toimeentulotukiyksikössä ja siellä ei kyllä harkintaa käytetä. Ihan olemme saaneet lehdestä lukea kuinka vähän Tampere myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.” (H 13)

6.1.2 Rikoksenteijöiden haasteet asumisessa

Vankilasta vapautuvien tai muiden rikolliseen elämäntapaan liittyneiden on vaikea saada asuntoa yleisiltä vuokramarkkinoilta tai jos henkilöllä on vielä aktiivista päihteiden käyttöä. Suurella osalla on luottotiedot menneet ja voi olla maksamattomia vuokravelkoja. Asumismuotoja on monenlaisia, mutta motivaation pitää olla korkealla, että asunto on mahdollista saada. Asumisen ongelmat ja asunnottomuuden esiin nosti yhdeksän haastateltavaa.

”Se on aika karua mun mielestä se ajatus, että varsinkin jos sä vapautusit niin ettei sulla oo ketään omaisia tai läheisiä auttamassa ja tukemassa. Niin just se että kyllä sä aika tyhjän päälle jäät helposti, jos sut laitetaan ilman asuntoa ja periaatteessa ilman mitään.” (H 3)

Monelle tuettu asuminen on paras tai ainoa ratkaisu saada katto pään päälle. Tuetussa asumisessa on kuitenkin aina omat sääntönsä ja monella se kaatuu päihteiden käyttöön tai heikkoihin asumistaitoihin. Monelle myös yhteisöllinen asuminen luo ongelmia.

”Monella sitten se voi just tökätä siihen yhteisöllisempään asumiseen. Jotenkin tuntuu että vapauduttua sieltä saattaa putkahdella semmosia asioita, jotka vaatisi sitä että, siinä olis helposti saatavilla sitä tukea ja mutta myös sitä että tulee se tunne, että mä itse hallinnoin tätä elämäni ja mulla on se oma koti. Mä ite päätän ja teen, mutta sitä tukea olis silti saatavilla” (H 4)

Kustannussyistä Tampereella päihkeitä käyttävä asiakas voi joutua valitsemaan asunnon ja päihdekuntoutuksen väliltä. On olemassa myös palveluita, missä tarjotaan samalla sekä asunto että päihdekuntoutus. Asiakas ei pysty sen enempiä vaikuttamaan päihdekuntoutuspaikkaan, jos asuu tuetussa asumisessa. Asumisen myötä päihdekuntoutus voi jäädä itsehoitoryhmien ja vertaistuen varaan.

”Pitää tavallaan saada niin kun päihdehoito ja nää asumispalvelut keskustelemaan keskenään ja yhteisesti saada tavallaan kaupunki kuuntelemaan näitä ongelmakohtia tai järjettömyyksiä, mitä tällaiset linjaukset tuottaa. Mun mielestä ei voida velvoittaa ihmistä, jonka elämäntilanne on niin kriisiytynyt ja se haluaa oikeesti aidosti lähteä sitä muuttaa, esimerkiksi pistää ihmistä valitsemaan päihdehoidon tai asumisen väliltä. Päihdehoitoon et voi mennä jos sulla ei oo asuntoa. Eihän voi valita muuta kun se asumisen.” (H 12)

Asunto ensin periaatteella toimivat asumispalvelut jakavat myös mielipiteitä niiden mahdollisuuksista ja heikkouksista. Asunto ensin periaate on ottamassa suurempaa roolia myös Tampereella, jonka huomasi neljä haastateltavaa.

”Aktiivikäyttäjille on asunnon tarvetta koko ajan. Semmosia paikkoja, missä olla käytävänä ja kuitenkin omassa rauhassa. Kyllä niitä vaan pitäis olla enemmän. Ei kaikkia ihmisiä vaan jotenkin voi edellyttää johonkin päihdekuntoutuksen ja sit jotain tuettua asumista. Ei se vaan niin mee.” (H 13)

Asunto ensin periaate sai haastatteluissa myös vastustusta. Asunnon eteen tulisi tehdä ensiksi töitä ja antaa näyttöä motivaatiostaan ja halustaan omaan asuntoon ja asumisesta huolehtimiseen.

”Sosiaalinen isännöinti on hyvä juttu ja mun mielestä se on hyvä juttu niin, että sen asunnon eteen täytyy jotain vähän tehdäkin. Jos sitä asuntoa ei pysty pitämään, niin se on täysin järjetöntä antaa se. Mä en ainakaan haluis perhettäni viedä semmosen käyttävän ihmisen naapuriin, missä pyöris huumeita ja aseita. Siinä mielessä mä en allekirjoita sitä asunto ensin meininkiä, että jokaisella vangille annetaan asunto kun ne vapautuu. Minusta se on täysin järjetön ajatus.” (H 11)

6.1.3 Korvaushoidon ja pitkäkestoisten päihdekuntoutusten merkitys palveluverkostossa

Korvaushoito oli usein keskustelun ja tarkastelun kohteena ja jakoi ihmisten mielipiteet sen tarkoituksesta ja mahdollisuuksista. Tutkimuksessa kuusi haastateltavaa nosti korvaushoidon esiin palveluverkoston heikkouden ja kehittämisen näkökulmasta. Korvaushoidon nähtiin eristävän asiakas muista päihde- ja asumispalveluista. Neljässä haastattelussa esiin nousi korvaushoitolaisten tarvitsemien muiden palveluiden huono saatavuus. Asunnottomuuden myötä asiakas ei pääse korvaushoitoon, mutta myöskään korvaushoitolainen ei saa asuntoa. Korvaushoidon nähtiin sulkevan pois paljon muita asiakkaan tarvitsemia palveluita.

”Korvaushoitolaisille ei ole juuri mitään, ehkä ne on se isoin väliinputoaja. Ei niille oo järkätty mitään tai sitten ainakaan oo tietoa edes meillä tai asiakkailla itsellään. Se on se mitä sieltä kuulee.” (H 5)

Korvaushoidossa olevalla asiakkaalla voi olla samanaikaisesti hyvin monia eri tahoja mukana tukemassa arjessa ja asiakkaiden lähtökohdat ja elämäntilanteet voivat olla hyvin erilaisia. Korvaushoidon ei ole tarkoitus olla ainoastaan lääkkeenantoa vaan sen tulisi sisältää myös psykososiaalista kuntoutusta ja tukea muissa arjen haasteissa. Yhteistyön merkitys korostuu, jotta asiakas saa tarvitsemansa tuen, mutta ei pääse samanaikaisesti pelaamaan eri toimijoiden välillä ja valehtelemaan asioistaan.

”Yks semmonen niin kun aika haastava ja monimutkainen yhtälö on nimenomaan korvaushoidon kanssa. Siinä on niin kun niin monta mukana: terveysasema, sairaala, päihdepsykiatrian poliklinikka, k-klinikka. Kaikki saattaa olla niin kun jollainlailla niin kun tässä tän saman korvaushoitoasiakkaan ja sen lääkeshoidon kanssa tekemisissä. Siinä on niin kun iso taiteileminen ettei siinä satu

mitään. Niin että asiakas ei pääsis vetään välistä tai jotain muuta. Siinä kuviossa on paljon yhteistyön terästäminen ja roolien selkiyttämisen paikkaa.” (H 1)

Haastatteluissa nousi esiin, kuinka korvaushoidon nähdään ohittavan pitkät päihdeettömät kuntoutusjaksot ja muut päihdeettömät hoidot. Korvaushoitoon pääsyä pidettiin helpompana kuin pääsyä muihin pitkiin päihdehoitoihin. Korvaushoito on ainoa päihdehoitomuoto, joka kuuluu hoitotakuun piiriin. Haastatteluissa esiin nousi myös toive saada korvaushoitoon liittyviä tilastoja ja tutkimustietoa.

”Sitä keskustelua käydään koko ajan meneekö meidän opioidiavusteiset siis korvaushoitolaiset, porskuttako ne jotenkin ohitse kaikkien. Noin euroissa ja prosenteissa asiakaskunnasta ei, sen pystyy helposti näyttämään toteen minkä verran meidän avohoidosta on asiakkaita korvaushoidossa, minkä verran muissa avohoidossa. Minkä verran se maksaa meillä euroina tai muuta.” (H 14)

Korvaushoito poikkeaa paljon totutusta vanhan mallin mukaisesta päihdehoidosta siinä, että sitä ei vielä täysin joka paikassa hyväksytä yhtenä päihdehoidon vaihtoehtona. Haastatteluissa korvaushoitoa kohtaan nousi myös vastustusta.

”Mä nään sen ikävä kyllä niin, että jos niin kun parikymppisiä ihmisiä on ylläpito-ohoidossa ja tota niille annetaan niin kun ylläpitoannoksena metadonia ja niille sallitaan silloin se oheiskäyttö ja kaikki muu, niin mitä ihmettä. Mihinkä katos ihmisarvo. Must se on jopa aika pöyristyttävää, että otetaan kaksikymppiseltä ihmiseltä tavallaan mahdollisuudet pois ja ruvetaan antamaan tappavaa myrkyä, joka syö ihmisen sisältä kokonaan. Niin kun hampaat tippuu. Metadonhan on ihan hirvee myrkky. Musta se on täysin käsittämätöntä. Oikee kohderyhmä oli alun perin niin sellaset pitkän linjan heroinistit. Opioidi addiktit. Eihän se ole ollenkaan mennyt niin vaan niin että subutex ongelmaa hoidetaan subutexilla”. (H 11)

Monella rikoksentekijällä on päihdeongelma, mutta samaan aikaan pitkäkestoisia päihdekuntoutusjaksoja on hyvin vähän. Päihdehoitojen pituuden ja vähyyden nosti esiin viisi haastateltavaa. Päihdehoidot eivät enää vastaa asiakkaan tarpeita, vaan vaihtoehdot ovat rajalliset. Asiakkaiden päihdekuntoutuminen on eri vaiheissa ja päihdehoidon ja tuen tarpeet sen mukaisia. Katkolle voi päästä, mutta jatkokuntoutus on vähäistä. Asiakas voi yhdessä sosiaalityöntekijänsä kanssa suunnitella päihdekuntoutusjaksoja, mutta lopullisen ratkaisun päihdekuntoutukseen pääsystä tekee Asiakasohjausyksikkö Loisto. Myös Loisto saa paljon vaatimuksia monelta eri taholta; talous, asiakkaat ja muut mahdolliset vaatimukset.

”Ei me saada asiakkaille niin pitkiä kuntoutusjaksoja mitä ne tarvis eikä niihin paikkoihin välttämättä mistä ne hyötyis. Loisto määrittelee ne asiakkaan tarpeet aika pitkälti.” (H 13)

Taloudelliset panostukset nähtiin menevän asunnottomuuden vähentämiseen painottuviin hankkeisiin. Tämä raha on pois päihdehoidoista. Kaupunki tekee suuria taloudellisia panostuksia median antaman näkyvyyden myötä, mutta asioita ei ajatella pitkällä tähtäimellä. Pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen työ puuttuu ja kilpailutus tuo toimintaan kiireen. Tuloksellisuutta päihdetyössä ei pidetä ”mediaseksikkäänä”, vaikka samaan aikaan raitistuminen pitää pois vankiloista. Päihdehoitoyksiköiden nähtiin kasvavan ja panostettavan enemmän määrään kun laatuun.

”Se on hieno juttu, sillä saadaan autettua isompaa massaa. Mutta jos koko ajan suljetaan näitä psykososiaalisia tämmöisiä 12 askeleen, tämmöisiä oikeita päihdehoitoja missä sille ihmisille tulis oikeesti avaimet niin kun tavalliseen elämään. Jos sitä tehdään heidän kustannuksella, niin silloin se ei oo oikein. Muuten se on ehdottomasti oikein, että voidaan ottaa isompi massa ihmisiä.” (H 11)

6.1.4 Yhteistyön tarve terveystalouden kanssa

Terveystalouden saanti ja merkitys mainittiin seitsemässä haastattelussa. Erityisesti rikoksentekijöiden parissa painotettiin mielenterveystalouden kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämä nousi esiin neljässä haastattelussa. Mielenterveystaloudella ei ole matalan kynnyksen palveluita ja hoitoon pääsy on hidasta.

”Mee hei omalääkärille ja sinne saat ajan vaikka kahden kuukauden päästä ja pyydät lähetettä sitten psykiatrian polille minne saat odottaa muutaman kuukauden lisää. Se on aika lohduton se tilanne.” (H 13)

Positiivisena terveydenhoitopalvelut nähtiin opiskelupuolella sekä mahdollisuutena päästä terveystarkastukseen ja hammashoitoon. Kritiikkiä tuli kuitenkin siitä, kuinka jonot kaupungin omalääkäreille ovat pitkiä ja aikaa menee hukkaan. Nopeampi lääkäriin pääsy helpottaisi asioiden selvittämistä ja ongelmiin puuttumista sekä asiakkaan terveydentilan ja hyvinvoinnin edistämistä. Musta Lammas on järjestänyt terveystaloudentapäiviä, jossa on ollut mukana kaupungin hammashoitaja, Nervin työntekijä, työntekijä tartuntataudeilta ja muita terveydenhuollon työntekijöitä. Koulutusta terveydenhuollon työntekijöille toivottiin lisää päihdeongelmaisten parissa tehtävästä työstä ja rikoksentekijöiden haasteista.

”Terveysasiat on esimerkiksi semmonen missä pitäis jatkossakin sitä aittaa maldattaa, koska se päihteidenkäyttäjien kohtelu välillä terveysasemilla ja muissakin käytännön asioissa on aikamoista.” (H 10)

6.1.5 Perhetyön näkyminen palveluverkostossa

Perhetyön merkityksen moniongelmaisen asiakkaan kanssa tehtävässä työssä nosti esiin kolme haastateltavaa. Perhetyön merkitystä ja sen näkyvyyttä haluttiin tuoda esiin paremmin. Vankiloissa vangilla on mahdollisuus perhetapaamisiin, mutta esimerkiksi Vapauteen valmennuspalvelussa ei ole perhetapaamisia. Perhetapaamiset hoidetaan siellä poistumislupien aikana.

”Asiakas ei ole pelkästään se vanki tai rikollistaustainen henkilö, vaan kyllä niin kun perhekin on osa sitä pakettia. Se kyllä pitäis ottaa huomioon. Tämmösille ehkä jotka ovat olleet kauemmin työelämässä ja se asia on uus niin myös heille pitäis järjestää semmosta koulutusta, että ne pystyis täyttämään sen työkentän vaatimukset.” (H 3)

Perhetyöhön on pyritty panostamaan myös Rikosseuraamuslaitoksella tehtävässä työssä ja verkostotyötä pyritään lisäämään myös jatkossa. Perhetyö ja asiakkaan läheiset tulisi saada jokaisen toimijan yhdeksi verkostotyön toimijaksi. Kysyttäessä kenen kanssa verkostotyötä tulisi lisätä, vastaus oli seuraava:

”Varmaan enemmän vielä tonne perhepuolelle, siis kaikkia näitä, mitä meillä on näitä järjestöjä, esimerkiksi Kimpassa-perhetoiminta, minne vois ohjata nuoria vanhempia. Ensi- ja turvakodin Pikku-Miina ryhmät ja tän kaltaiset.” (H 5)

6.1.6 Koulutuksen ja työn merkitys rikosentekijöiden arjessa

Kuusi haastateltavaa mainitsi koulutuksen ja työn merkityksen arjen selviytymisessä. Monella vankilasta vapautuvalla ei ole koulutusta ja työkokemusta ollenkaan. Joillain työkokemusta on voinut tulla vankeusajalta. Kärsivällisyyttä ja sitoutumista vaativat opiskelu ei välttämättä kaikille sovi, tai niin ainakin moni rikosentekijä luulee. Opiskelussa tulee vaan huomioida erilaiset haasteet ja soveltaa opiskelua niiden mukaisesti, esimerkiksi lukea kokeeseen 15 minuuttia kerrallaan.

”Sehän on hirveen yleistä niin kun lähes sataprosenttista, semmonen että kun koulunpenkki ei sovi minulle. Ennakkoluulot ja kaikki on niin kun niin syvällä siellä päässä. (H 11)

Työntekijöillä on haastetta sitouttaa asiakkaat opiskeluun ja saada heidät uskomaan itseensä. Kaikissa tilanteissa opiskelua tai työntekoa ei kuitenkaan pidetty hyvänä vaihtoehtona. Kaikkien elämäntilanne ei anna esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelmien myötä mahdollisuutta sillä hetkellä sitoutua opiskeluun. Jos tämä ymmärrettäisiin ja hyväksyttäisiin, asiakas voisi säästyä uudelta pettymykseltä. Työntekijän tehtävä on arvioida asiakkaan elämäntilannetta ja motivoida, kun näkee siihen mahdollisuuden.

”Jos sä oot 15 vuotta tossa niin kun söhlänny ja lusinu, niin mitä se nyt kaks vuotta jossain koulunpenkillä.” (H 12)

Työ- ja elinkeinotoimistolla on yhdessä kaupungin kanssa painetta työttömyyden vähentämiseen. Kaupungin ja valtuuston tasolta tulee määräyksiä ja linjauksia mitä ongelmia tulee ratkaista. Keinot millä ratkaistaan, eivät aina kohtaa asiakkaan tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. Kaikkeen tulee aina sitoutua ennen kun tietää onko itsellä voimavaroja siihen. Samaan aikaan kuntouttavaan työtoimintaan on pitkät jonot. Eriarvoisuutta opiskelijoille luo erilaiset tulot (kuntoutusraha, opintotuki, toimeentulotuki jne), vaikka koulu ja koulutusala olisivat sama.

6.1.7 Kris Tampere ry:n rooli asiakkaiden ohjaajana ja tukijana

Puhuttaessa rikoksenteijöistä Tampereella nosti kymmenen haastateltavaa Kris Tampere ry:n merkittäväksi toimijaksi. Krisin nähtiin ohjaavan asiakkaitaan eri palveluiden piiriin mutta myös heille ohjattiin paljon asiakkaita muista palveluista. Krisin koettiin olevan suurin vapautuvan vangin ”koppaavassa asemassa” ole toimija sekä merkittävässä roolissa asiakkaiden ohjauksessa ja tukemisessa. Tämä nousi esiin viidessä haastattelussa. Kolme haastateltavaa totesi Krisin roolin olevan jo liian suuri, siihen nähden, että Kris on kolmannen sektorin toimija ja toimii vertaistukiperiaatteella ja pienellä budjetilla. Kris hoitaa ammattilaisten työt ilman, että siihen annetaan resursseja palkata työntekijöitä.

”Julkinen sektori ei voi sysätä sitä vastuuta kolmannen sektorin harteille. Että se ei voi olla niin, että tietyt järjestöt, yhdistykset joutuu tuottaa ne palvelut mitkä kuuluis tuottaa julkisen sektorin. Esimerkiksi aikuissosiaalityö on sen kaltainen palvelu, että sen pitäis ottaa aina se asiakas haltuun. Sen ei kuulu mennä niin, että esimerkiksi Kris joutuu ottaa sen asiakkaan koko elämäntilanteen ja ohjaan sen eri palveluihin. Siitä menee se vertaistuen ajatus, koska ne joutuu ottaa niin vahvasti sen asiantuntijaroolin.” (H 5)

6.1.8 Kokonaisvaltaisen verkostotyön ja YRE-toiminnan tärkeys

Suuri osa rikosentekijöistä on monen eri palvelun asiakkaana. Verkostotyötä piti merkittävänä kymmenen haastateltavaa. Kaksi haastateltavaa näki verkostotyön merkityksen erityisesti haastavissa tilanteissa. Verkostotyössä asiakas huomioidaan kokonaisvaltaisesti ja työntekijöiden vastuu ja voimavarat jakautuvat tasapuolisemmin. Asiakkaan verkosto voi olla hyvin laaja mutta suurimmalla osalla se koostuu eri palveluiden työntekijöistä ja viranomaisista. Verkostotyön nähtiin vaikuttavan asiakkaan jatkopoluttamiseen ja arjentyöhön.

”Iso merkitys. On se sitten viranomaisverkosto tai asiakkaan sosiaalinen, luonnollinen verkosto. Perhetyö on iso osa meidän työtä. Kaikki sidosryhmät mitä sille asiakkaalle kuuluu. Tottakai jos se on tarpeellista, niin ollaan yhteydessä, mutta aina asiakkaalla ei ole tarvetta. Iso osahan se on tätä työtä. Koko se verkosto vaikuttaa asiakkaan elämäntilanteeseen.” (H 5)

Haastatteluissa esiin nousi tarve lisätä verkostotyötä sosiaalityön, asumispalveluiden sekä mielenterveyspalveluiden kanssa sekä lisäksi työvoimapalveluiden, Rikosseuraamuslaitoksen, asiakasohjausyksikkö Loiston ja perhetyön ja omaisten kanssa. Verkostotyössä esiin nostettiin asiakkaan oma ääni ja vaikutusmahdollisuudet. Liian suuret verkostot, missä asiakas on mukana, eivät edesauta asiakkaan etenemistä ja kuntoutumista. Toimijoiden kesken pidettävän verkostotyön avulla verkosto on tietoinen ajankohtaisista muutoksista, esimerkiksi työntekijöiden vaihtuminen. Samalla pystyy päivittämään tapahtumien ja asiakasmäärien tiedot muiden sidosryhmän toimijoiden kanssa. Verkostolla tulisi olla yhteinen tavoite ja edetä yhdessä asiakkaan kanssa kohti tätä tavoitetta niin ettei tule tehtyä päällekkäistä työtä. Fyysiset vierailut eri organisaatioissa, auttavat hahmottamaan palvelua ja helpottavat asiakkaan sinne ohjaamista. Ongelmia verkostotyössä tuo esimerkiksi vaihteluvollisuus. Asiakas ei halua kaikkien toimijoiden tietävän kaikkea ja lain myötä kaikkea ei voi kertoa vaikkapa kolmannen sektorin toimijoille.

”Aika ja kiire tekee ne rajat sille kehittämiselle. Sitä tulisi kehittää mutta miten. Meillä on samat asiakkaat ja samat motiivit, toimittaisiin paremmin yhteen. Nopeatempoisesti ja tehokkaasti saataisiin se tukiverkosto sille. Ihmisten tutuksi tuleminen on se avainasia. Silloin se on luontevaa.” (H 10)

Puhuttaessa rikosentekijöiden parissa tehtävästä verkostotyöstä YRE-toiminta nousi esiin kolmessa haastattelussa. YRE-toiminnassa on mukana tutkimuksen haastattelupaikoista yhdeksän, joista osa toimii saman organisaation alaisena. YRE:n nähtiin tuovan arjen työhön uusia kontakteja, vuoropuhelua ja ajatusten vaihtoa sekä tietoa, kokemuksia ja erilaisia näkökulmia. YRE-toiminnan myötä on koettu, että tieto kulkee paremmin ja asiakkaiden palvelui-

hin ohjaaminen on helpottunut. Palveluverkoston kokonaistilanteen näkee YRE-seminaareissa hyvin ja isolla määrällä toimijoita on enemmän voimaa kun yhdellä. YRE:ssä saa oman äänen-
sä kuuluviin, mutta se ei velvoita mihinkään. YRE:ssä voi huomata, ettei ole yksin työn haas-
teiden ja paineiden kanssa.

”Kun niissä on ollut esimerkiks näitä selviytymistarinoita ja kokemusasiiantunti-
joita kertomassa näistä asioista, niin ne varmaan madaltaa toisaalta niitä en-
nakkoluuloja mitä ihmisillä monesti on minkälainen on vaikka joku rikoksenteke-
jä. Vähän sitä semmosta pelottavuutta madaltaa ja näkee niitä selviytymistari-
noita sitä kautta, että okei, ehkä tota kannattaa auttaa edelleen vaikka jolle-
kin ihmisille on annettu jo monta mahdollisuutta.” (H 7)

YRE-toiminta sai myös kritiikkiä siitä, että tieto ei välity niille henkilöille jotka eivät ole se-
minaareissa mukana. Ja toiminnalla ei nähty olevan aina merkitystä, koska päättäjät eivät ole
mukana toiminnassa, jolloin suunnitelmat eivät välttämättä pääse käytännön tasolle. YRE:n
nähtiin toistavan myös paljon samaa ja seminaarien sisällössä näkyy samat asiat ja samat
suunnitelmat.

6.2 Tampereen palveluverkoston kehittämisajatuksia

Haastatteluissa tuli esiin kehittämisajatuksia kokonaisvaltaiseen asiakastyöhön sekä monipuo-
lisen verkostotyön parantamiseen. Ideoissa näkyivät työntekijöiden erilaiset näkökulmat asia-
kastyöhön ja ajatukset palveluverkoston mahdollisuuksista.

6.2.1 Asiakkaan kokonaisvaltainen huomioiminen

Rikoksenteikijöille toivottiin erityisesti heidän haasteitaan tunteva ja heidän tarpeisiinsa tar-
koitettu työntekijä aikuissosiaalityöhön sekä Työ- ja elinkeinotoimistoon. Tämä nousi esiin
kolmessa haastattelussa. Lisäksi toivottiin erityistä palveluohjaajaa, joka pystyisi käytännön
tasolla vastaamaan paremmin rikoksenteikijöiden palvelutarpeisiin. Asiakkaan tarpeisiin vas-
taamisessa haasteita nähtiin koko Suomen mittapuulla tuottavan kuntarajat, jolloin palvelut
ovat erilaisia eri kunnissa asuville. Osa Tampereen palveluverkoston toimijoista tuottaa palve-
lua esimerkiksi Pirkanmaalla asuville, samaan aikaan moni palvelu on tarkoitettu ainoastaan
tamperelaisille.

”Suomi saisi olla yks iso kunta. Nämä kuntarajat rassaa niin kun se on semmonen
ahdistava tämä kuntavastuu. Väliäkö ihminen kun ihminen, onko se sit Nokialta,
Tampereelta tai Rovaniemeltä. Yksi suuri kunta.” (H 6)

Eri asiakassuhteiden päättyessä asiakas voi jäädä täysin muiden palveluiden ulkopuolelle, jos ei saa tarvitsemaansa apua ja ohjausta. Tämä näkyy erityisesti nuorten kohdalla. Verkostotyö ja asiakkaan jatkopoluttaminen painottuu asiakassuhteen päättymisen lähestyessä. Tästä kehittämisajatuksena on ehdollisesta rangaistujen nuorten valvonnan päättyessä yhteydenotto Etsivään työhön sekä yhteydenotto myös kun nuori vapautuu vankilasta. Tätä tulisi entisestään lisätä.

Yksittäisiä kehittämisen kohteita olivat myös resurssien uudelleen kohdentaminen tasaisemmin asunnottomien ja päihdeongelmaisten kesken, matalan kynnyksen koulutuspalveluita, joissa voisi käydä tutustumassa muutaman päivän ajan ilman sitoutumisvelvoitetta sekä virastojen jonojen ja työntekijöiden kuormittamisen vähentäminen lisäresurssien myötä. Perheyön lisäämistä osaksi verkostotyötä ehdotti kolme haastateltavaa.

Kehitysideana esiin tuli kiinteistö- ja sosiaalipalveluiden yhteistyö niin, että toinen tarjoaa asunnon ja toinen huolehtii asukkaan hyvinvoinnista ja asumisen tukemisesta. Näin molemmat osapuolet hoitaisivat oman erityisalansa tehtäviä. Asumiseen toivottiin palveluita, jotka antavat tukea enemmän kuin kerran kuussa. Asuntojen tulisi olla ympäri Tamperetta hajautetusti ja tuki tulisi kotiin. Päihteellisen asumismuodon lisäämistä kannatti kolme vastaajaa. Päihde- ja mielenterveyskuntoutujille toivottiin lisää avokuntoutusta ja laitoshoidon vähentämistä. Kris Tampere ry:n toivottiin laajentavan toimintaansa niin, että asiakkaan ei tarvitse tulla toimistolle mikä madaltaisi kynnystä yhteydenottoon. Pitkien päihdekuntoutusten kanssa toivottiin pitkälle tähtääviä suunnitelmia eikä nopeita tilapäisiä ratkaisuja. Näin saataisiin pittemällä aikavälillä paremmat tulokset ja rahaa säästyisi.

6.2.2 Palveluverkoston yhteistyön parantaminen

Palveluverkoston yhteistyö toteutuisi parhaiten olemalla fyysisesti samoissa tiloissa. Palveluita saisi läheltä omaa asuinpaikkaa ja matalalla kynnyksellä. Tällä tavalla voitaisiin vastata asiakaskunnan avuntarpeeseen nopeasti ja silloin kun asiakas itse kokee apua tarvitsevansa.

”Yleensäkin sosiaali- ja terveyspalvelut, että niitä saisi suht koht läheltä sitä omaa paikkaa ja suht koht matalalla kynnyksellä. Ja tota vaan mahdollisimman niin kun ehkä nopeesti, joustavasti. Just sillan kun se hetki tulee, että nyt mä haen sitä apua. Sit kun sä et heti sitä saa, niin se voi olla että seuraavalla viikolla se on liian myöhästä.” (H 1)

Hankkeet ja niiden tuomat mahdollisuudet nosti esiin kaksi haastateltavaa. Hankkeita tulee jatkuvasti uusia ja vanhoja jää pois. Rahoituksia saadaan hyvin, mutta hankkeiden määrällisyys tuo haasteita asiakaskunnalle sekä työntekijöille.

”Tampereen kokoisessa kaupungissa niin kun tää ikuinen ongelma on tää. Pitäis olla pysyviä toimintamuotoja ja vähemmän kaikkia projekteja sun muuta. Ihmiset on pihalla mitä kaikkee on.” (H 9)

Verkostotyötä voi kehittää olemalla itse aktiivinen, rohkea ja avoin. Verkostoissa tulisi olla mukana myös henkilöitä, joilla on päätösvaltaa, että asiat sovitut asiat voitaisiin toteuttaa myös käytännössä. Verkoston yhteydenpitoa voi edesauttaa esimerkiksi sähköpostilistoilla sekä erilaisilla foorumeilla, missä asioita voi pohtia yhdessä. Ongelmana tässä on toimijoiden kilpailutilanne toisiaan kohtaan, jolloin vuorovaikutus ei ole yhtä avointa. YRE-toimintaan mukaan tulisi ottaa toimijoita myös mielenterveyspuolelta.

6.3 Palveluverkoston tulevaisuus

Tampereen palveluverkoston tulevaisuus nähtiin huolestuttava, positiivisena sekä muuttumattomana nykyisestä. Positiivisessa valossa palveluverkoston näki kolme vastaajaa. Neutraalina palveluverkoston tulevaisuuden näki viisi vastaajaa. Huoli tulevaisuuden kehityksestä ja muutoksista näkyi kuuden haastateltavan vastauksissa.

”Mä nään se kyllä kohtuullisen positiivisena. Mä ajattelen, että täällä on kuitenkin niin kun paljon palveluita, millä on paljon tahtoa tehdä yhdessä mahdollisimman hyvää työtä. Tällaisessa tilanteessa, missä kiristetään koko ajan rahoja, niin ihmisten on pakko miettiä uusia tapoja toimia, jotta ne niin kun pystyy tekeen omaa työtään mahdollisimman hyvin ja jotta asiakkaat saa mahdollisimman hyvää palvelua. Niiden on pakko alkaa verkostoitua ja pakko alkaa tekeen yhdessä työtä.” (H 8)

Positiivisena uskottiin työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden yksilöityvän ja erilaisten asumismuotojen kehittyvän, esimerkiksi päihhteellinen asuminen lisääntyy. Negatiivisena uskottiin palveluiden eriytyvän toisistaan entisestään, jolloin asiakasohjaus Loiston rooli kasassa pitäjänä korostuu. Psykososiaalisten hoitojen nähtiin vähenevän ja loppuvan kokonaan sekä samalla korvaushoidon lisääntyvän. Syrjäytyneestä tulee entistä syrjäytyneempi. Tulevaisuudessa palveluiden nähtiin menevän enemmän internetiin ja kasvotusten tehtävän asiakastyö vähenee. Bisneskulttuuri lisääntyy ja kilpailu eri toimijoiden välillä kasvaa. Toisaalta kaikki vastaajat eivät nähneet suuria muutoksia lähitulevaisuudessa vallitsevan taloustilanteen myötä.

6.4 Organisaation vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat

Kappale on tehty seitsemän eri organisaation näkökulmasta SWOT-analyysien vastausten perusteella. Kappale ei edusta kaikkia tutkimuksen haastatteluihin osallistuneiden henkilöiden ajatuksia.

6.4.1 Organisaation nykytila

SWOT-analyysin tehneiden seitsemän haastateltavan mukaan heidän työpaikkansa vahvuuksia ovat henkilökunnan ammattitaito sekä oman asiakasryhmän asioihin perehtyneisyys. Asiantuntemus ja ammattitaito nousivat esiin neljässä vastauslomakkeessa. Moniammatillinen yhteistyö ja monipuolinen verkostotyö koettiin hyvin merkityksellisiksi rikosentekijöiden kanssa tehtävässä työssä. Verkostotyön merkityksellisyyden mainitsi viisi vastaajista.

Muita organisaation vahvuuksia olivat yhteisiin tavoitteisiin sitoutunut henkilökunta, vähäinen työntekijöiden vaihtuvuus sekä hyvä yhteishenki niin työntekijöiden kuin asiakkaiden kesken. Tärkeänä pidettiin myös työntekijöiden yhteistä päämäärää ja näkemystä työlle ja asiakaslähtöiselle palvelulle. Onnistumisia oli koettu hyvin toimineella asiakkaan jatkopoluttamisella toiseen palveluun.

Vahvuuksina koettiin oman työpaikan palvelun ainutlaatuisuutta sekä matalaa kynnystä. Asiakastyön lähtökohtana pidettiin avointa ja sujuvaa vuorovaikutusta asiakkaiden kanssa sekä asiakkaiden tavoitavuutta ja luottamuksellisia asiakassuhteita. Vastauksissa painotettiin asiakkaan kokonaisvaltaista huomioimista ja mahdollisuutta joustaa työssä asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Oma työ koettiin tuloksellisempaan, kun työntekijällä ei ollut kiirettä ja asiakkuus oli asiakkaalle täysin vapaaehtoinen. Asiakkaan rinnalla kulkeminen esimerkiksi virastoissa, koettiin asiakkaan kokonaisvaltaisen huomioimisen kannalta tärkeänä. Ohjattaessa asiakasta kohti rikoksetonta elämää, tärkeänä pidettiin niin sanottua normaalia elinympäristöä, missä ympärillä oli muitakin kuin rikostaustaisia henkilöitä, mutta lisäksi myös vertaistukea.

Organisaation heikkouksina pidettiin pitkäaikaisten suunnitelmien puuttumista ja oman organisaation muiden palveluiden ja mahdollisuuksien vähäistä hyödyntämistä. Yhteistyö oman organisaation muiden vastaavien palveluiden ja toimijoiden kesken oli puutteellista, esimerkiksi mainittiin yhteistyö kaupungin eri asiakasohjauksyksiköiden välillä. Kehittämisen kohteena todettiin myös oman tieto-aidon kehittämistä oman mukavuusalueen ulkopuolelle niin, että asiakas todella pystyttäisiin huomioimaan kokonaisvaltaisesti. Työntekijöiden vahvuuksia ja tietoja tulisi hyödyntää ja jakaa koko työyhteisön kesken.

Haasteita tuotti myös asiakaskunnan moniongelmaisuus ja vaikeudet jatkopolutta asiakas hänen tarvitsemaansa palveluun. Organisaatioiden toiminta koettiin ajoittain hyvin hitaaksi ja byrokraattiseksi, missä erilaiset uudistukset ja lait hankaloittivat toimintaa. Erilaisten uudistusten näkyminen käytännössä positiivisella tavalla on usein hidasta. Viranomaisyhteistyö koettiin ajoittain haastavaksi, koska lähtökohdat työskentelylle olivat erilaiset.

Asiakkaat saattoivat tulla palvelun piiriin vasta hyvin myöhään, kun ongelmat ovat jo hyvin vakavia. Varhainen puuttuminen ongelmiin koettiin mahdollistavan tehokkaamman ja helpomman työskentelyn ja luottamuksellisen asiakassuhteen syntyminen.

Organisaatioissa monet rakenteelliset muutokset tulevat ulkoapäin ja haittaavat asiakastyön tekemistä ja joustavuutta. Työntekijöiden oma päätösvalta koettiin vähäiseksi ja päätökset tulivat usein muualta. Myös nykyisen taloustilanteen mukana tuomat säästöpainet ja kilpailutus nähtiin negatiivisena tekijänä työssä rikoksenteekijöiden parissa.

6.4.2 Organisaation tulevaisuus

Organisaation ja tuloksellisen työn mahdollisuudet nähtiin monella eri tapaa. Tulevaisuudessa verkostotyön lisäämistä piti tärkeänä neljä vastaajista. Vastaajista kaksi koki moniammatillinen yhteistyön, yhdessä tekemisen ja eri toimijoiden myönteisen suhtautumisen yhdessä tekemiseen mahdollisuutena kehittää verkostotyötä. Verkostotyöhön toivottiin saatavan enemmän toimijoita ja päättäjiä mukaan sekä korostettiin vertaistuen merkitystä työssä päihde- ja rikostaustaisten kanssa.

Työn toimivuuden ja tulosten kannalta tulisi panostaa työn resursseihin, toimintojen laajentamiseen sekä asunnottomuuden vähentämiseen ja kuntoutuspolkujen rakentamiseen. Toimintaa kehitettäessä tulisi työntekijöille antaa vapaammat kädet ja huomioida heidän tietonsa ja kokemuksensa palvelua kehitettäessä ja suunniteltaessa. Kehittämiselle avoin johtopöytä, joka kuuntelee ja suhtautuu myötämielisesti mahdollistaa työn kehittämisen.

Konkreettisia kehitysideoita ja mahdollisuuksia olivat vapautteen valmennuspalvelun laajentaminen, mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden lisääminen rikoksenteekijöille sekä hankkeiden kehittäminen erityisesti rikoksenteekijöiden kouluttamiseen. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonnan päättyessä yhteistyön parantaminen ja tiivistäminen muiden palveluntuottajien kanssa koettiin tärkeänä, jotta nuori pystyisi kiinnittymään palveluihin. Lisäksi mahdollisuutena nähtiin asiakkaan vapaaehtoisuuteen, luottamukseen ja matalaan kynnykseen perustuvan työmuodon lisääminen.

Tulevaisuuden uhkina pidettiin taloudelliset leikkaukset ja rahan vähyys, mikä nousi esiin kolmelle vastaajista. Kaksi vastaajista koki uhkana Rikosseuraamuslaitoksen kustantamien kuntoutusten vähenemisen tai loppumisen kokonaan. Esiin nousi lisäksi kunta- ja palvelurakennemuutokset sekä jatkuva uudistaminen, esimerkiksi työvoimapalveluiden uudistaminen, minkä myötä ohjautuvuus palveluun vaikeutui. Erilaisia projekteja koettiin uhkana, jos hyvät käytännöt eivät jää elämään projektin päättymisen jälkeen. Palveluiden koettiin menevän yhä enemmän kolmannen sektorin vastuulle ja asioiden hoitaminen tapahtuu enemmän internetin ja lomakkeiden välityksellä, mitkä poistavat asiakkaan tarvitsemää henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Kaupungin asuntopolitiikan muuttumattomuus nähtiin uhkana sekä toimijoiden byrokraattisuus ja pitkäjänteisten suunnitelmien ja työn puuttuminen. Myös lääkkeettömien päihdehoitojen väheneminen ja korvaushoidon kasvu nähtiin uhkana. Uhkiin voitaisiin vastausten mukaan vaikuttaa lisäämällä resursseja ennaltaehkäisevään ja korvaavaan työhön.

7 Johtopäätökset

Tampereen kokoisessa kaupungissa palveluita on paljon. Erityisesti rikoksentekeijöille suunnattuja palveluita ei ole paljoa, vaan he ovat yksi asiakasryhmä muiden joukossa. Palveluiden määrän ja pirstaloitumisen vuoksi verkostotyö ja palveluohjaus ovat merkittävässä osassa asiakkaan tukemisessa ja ohjaamisessa. Kehitysideoina tutkimuksessa nousi palveluohjaajan saaminen erityisesti työhön rikoksentekeijöiden parissa sekä vapautuvien vankien asioihin perehtyneet työntekijät aikuissosiaalityöhön sekä TE-toimistoon. Resursseja toivottiin kohdennettavan tasaisemmin päihde- ja asumispalveluihin ja perhetyötä lisättävän. Tampereelle kaivattaisiin matalan kynnykset mielenterveyspalveluita sekä palveluita, jotka sijaitisivat fyysisesti samoissa tiloissa. Hankkeita on paljon ja niiden jälkeen hyvien käytäntöjen toivottiin jäävän elämään.

Haasteet asumisessa ja asunnottomuus olivat nähtävissä monissa haastatteluissa. Asunnottomuuteen ja asumisen haasteisiin liittyi päihdeongelmat sekä velkaantuminen. Vankilasta vapautuvat ovat yleisesti ”vaikeasti asutettavia” ja jatkuvasti pyritään parantamaan vapautuvien vankien asemaa ja kehittämään vaihtoehtoisia asumismuotoja, esimerkiksi tuki asuminen, sosiaalinen isännöinti ja asunto ensin -periaate.

Aineistossa esiin nousi päihde- ja mielenterveysongelmien keskeinen merkitys rikolliseen käyttäytymiseen. Joukamaan (2010) tekemässä tutkimuksessa; ”Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve” todettiin, kuinka tutkimukseen osallistuneista 94 %:lle on jossain elämänvaiheessa tehty psykiatrinen diagnoosi ja kuinka 84 %:lla miesvangeista on todettu päihderiippuvuus elämänsä jossain vaiheessa. Tämä nousee esiin myös tämän tutkimuksen aineistosta, missä seitsemän haastateltavaa toivoi terveyspalveluilta parempaa vastinetta rikoksentekeijöiden haasteisiin. Neljä vastaajaa kohdensi terveyspalveluiden tarpeen erityisesti

mielenterveysongelmien hoitoon. Päihdeongelmien hoidossa keskustelua herätti korvaushoito sekä pitkäkestoisten päihdekuntoutusten puuttuminen. Korvaushoidon nähtiin vaikeuttavan asiakkaan tarvitsemien muiden palveluiden saantia sekä ohittavan perinteiset päihdekuntoutukset. Rikoksenteijöistä puhuttaessa suurimpana avun ja tuen tarpeena koettiin heidän päihdeongelmansa.

Rikoksenteijöillä itsellään sekä heitä kohtaan on paljon asenteellisia ongelmia ja pelkoja. Kuusi vastaajista koki asiakastyössä tärkeänä asiakkaan kannustamisen ja positiivisten asioiden myötä asiakkaan itsetunnon kohoamisen. Asiakaskohtaukset koettiin vaihtelevina paikasta ja työntekijästä riippuen. Asiakaskontaktin ottaminen koettiin helpompana, jos rikoksenteijöistä oli asiakaskuntana jo aiempaa kokemusta.

Tampereen kaupungin aikuissosiaalityön toiminta jakoi mielipiteitä. Pääsääntöisesti asiakaskontaktit aikuissosiaalityössä olivat positiivisia. Oli kuitenkin työntekijä- ja asiakaskohtaisia eroja. Aikuissosiaalityö kärsii toimeentulotukiyksikön maineesta hitaana, kasvottomana ja byrokraattisena toimijana. Aikuissosiaalityöhön toivottiin vankilasta vapautuville omaa sosiaalityöntekijää, joka on perehtynyt erityisesti heidän asioiden hoitoon.

Haasteet arjenhallintataidoissa nousi esiin myös Joukamaan (2010) tutkimuksessa, minkä mukaan ennen vankilaan joutumista 22 % vastanneista (n. 470) oli mukana ansiotyössä ja 63 % oli työttöminä. Rikoksenteijöiden koulutustarpeeseen pyritään vastaamaan vankilassa sekä yleisen ja erityisopetuksen kautta siviilissä. Työkokemuksen puute vangeilla on merkittävä ja siviilissä tähän pyrkii Tampereella vastaamaan Kris Tampere ry:n VST II hanke. Hankkeen tavoitteena on tukea rikostaustaisia henkilöitä työharjoitteluiden- ja kokeiluiden kautta yleisille työmarkkinoille. Miikkulainen (2012) nosti selvityksessään esiin myös rikostaustaisten raha-asioiden hoitamisen haasteet sekä tarpeen harjoitella kodinhoidollisia tehtäviä kuten siivoamista, ruoanlaittoa sekä hygieniasta huolehtimista.

Pyrkimyksessä rikoksettomaan ja tasapainoiseen elämään sosiaalinen ympäristö ja verkosto näyttävät isossa roolissa. Perhetyön lisääminen ja verkostotyön parantaminen tukisivat yksilöiden tavoitteisiin pääsyä. Rikosseuraamuslaitos on viime vuosina panostanut perhetyöhön ja sen kehittämiseen, esimerkiksi uusilla lapsi- ja perhetyön linjauksilla. (Lapsi ja perhetyön linjaukset.)

Haastatteluissa esiin nousi myös eri asiakasryhmiä, joille ei Tampereen palveluverkostossa ole oikeanlaisia palveluita tai palvelut ovat puutteellisia. Näitä asiakasryhmiä ovat päihdeongelmaiset naiset, maahanmuuttajat, romanit sekä neuropsykiatrisista ongelmista kärsivät aikuiset. Lisäksi haasteita aiheuttavat henkilöt, joilla on monta eri diagnoosia, mutta mikään niistä

ei nouse selvästi hallitsevaksi, esimerkiksi päihderiippuvuus, mielenterveyden ongelmat sekä kehitysvamma.

8 Pohdinta

Tutkimuksen haastatteluissa saatu aineisto oli monipuolista ja avoimen kriittistä. Jo tutkimuksen haastatteluja tehdessä opinnäytetyö aiheutti aiheellaan rakentavaa keskustelua ja aihetta pidettiin ajankohtaisena. Tutkimuksen toivonkin herättävään ajatuksia sekä ammatillisista keskustelua palveluverkoston mahdollisuuksista ja heikkouksista. Tutkimuksen en halua tuovan esiin ainoastaan palveluverkoston heikkouksia vaan myös niitä positiivisia asioita, jotka eivät välttämättä näy joka päivässä työssä. Haluan nostaa esiin ne positiiviset asiat, joiden avulla työssä jaksaa paremmin ja asiat, jotka luovat uskoa tälle tärkeälle työlle. Samalla pyrin kehittämään omaa ammatillisuuttani ja tietämystäni Tampereen palveluverkostosta.

Aineistossa nousi esiin yhtenä erityisenä kysymyksenä korvaushoidon toimivuus. Korvaushoidon suhteen esiintyy vielä paljon ennakkoluuloja, epäilyksiä ja tietämättömyyttä. Korvaushoitoon liittyvissä keskusteluissa voitaisiin nostaa esiin esimerkiksi korvaushoidosta tehdyt kansainväliset tutkimukset ja verrata niitä Suomessa tehtyihin tutkimuksiin. Korvaushoidossa on varmasti vielä kehitettävää käytännön tasolla, mutta samalla tulisi muistaa myös positiivinen kehitys, mikä on tullut vuosien saatossa. Päihdekuntoutuksia on monenlaisia eikä niiden tarvitse sulkea toisiaan pois. Päihdekuntoutusten tavoite on pääpiirteittäin sama, mutta keinot tavoitteeseen pääsyyn voivat olla hyvin erilaiset. Tutkimuksessa pohdintaa herätti myös eri näkökulmat palveluiden tarpeellisuudesta ja niiden mahdollisuuksista. Yhteiskunta pyörii auttamattomasti rahan voimin ja tämä näkyy myös palveluiden tuottamisessa ja niihin pääsemisessä. Kaupungin päättäjät ajattelevat ymmärrettävästi määrällisesti ja talouden kannalta palveluita, kun taas palveluiden tuottajat ajattelevat enemmän laadullisesti humanista ja asiakaslähtöisestä näkökulmasta.

Eri ammattialoilla työskentelevät kokevat usein oman asiakasryhmänsä asiat tärkeäksi ja toivovat taloudellisten resurssien kohdennettavan juuri kyseiseen asiakasryhmään. Rikoksenteikijät ovat monen tutkimukseen osallistuneen haastateltavan näkökulmasta yksi suurimmasta ja tärkeimmistä asiakasryhmästä. Yhteiskunnallisesti rikoksenteikijät ja heihin kohdennetut resurssit synnyttävät paljon keskusteluja oikeasta ja väärästä. Lisäresurssien saamisen sijaan tulisi miettiä luovia ja käytännöllisiä ratkaisuja rikoksenteikijöille ja osaksi soveltaa niitä jo olemassa oleviin palveluihin ja mahdollisuuksiin. Samalla kuitenkin myös bisnesajattelu on lisääntymässä jatkuvasti ja palvelut eriytyvät entisestään. Tämä voi pahimmillaan aiheuttaa palveluiden eriarvoisuuden ja tasa-arvon heikentymisen. Erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen heikko taloudellinen tila ajaa palveluiden hankkimiseen muilta toimijoilta. Rikosseuraamuslai-

toksen ja kuntien yhteistyö ja taloudellisen vastuun jakaminen vangin/asiakkaan parhaaksi tuntuu vähentyneen ja rangaistuksen aikaiset kuntoutukset ovat kiven alla.

Opinnäytetyön hyöty työelämään on ajatuksia ja keskustelua herättävää ja se tuo esille uusia näkökulmia ja ajatuksia arjentyöhön. Opinnäytetyö nostaa esiin palveluverkoston toiminnan hyvät puolet sekä heikkoudet ja kehittämiskohteet. Tuloksia voi hyödyntää oman työyksikön keskuudessa sekä erityisesti osana verkostotyötä. Lisäksi tuloksia voi hyödyntää rikosentekijöiden parissa tehtävän työn kehittämisessä ja palveluverkoston muutoksissa.

Opinnäytetyössä tulee esiin myös suunnitelmallisen kehittämisen ja laadunseurannan merkitys. Nopeasti tehdyt muutokset ja suunnitelmat eivät välttämättä toimi pidemmällä aikavälillä vaan tuottavat lisää haasteita myöhemmin. Rikosentekijöiden parissa työskentelee paljon eri tahoja ja työntekijöitä, joilla kaikilla voi olla erilaiset painotuksen työhönsä. Työntekijöiden ideat ja ajatukset tuovat paljon uusia mahdollisuuksia hyödyntää palveluverkoston osamista. Kehittämistyössä erityisesti juuri asiakastyötä tekevien ääni tulisi saada kuuluviin ja pakolliseksi osaksi koko kehittämisprosessia. Pelkkä raha ei voi ratkaista kun puhutaan koko yhteiskunnan hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Määrällinen ja laadullinen työ voivat hyvin kulkea käsi kädessä. Yhdessä tekeminen niin työntekijöiden kuin päättäjien tasolla tuo varmuutta ja uskoa tärkeään työhön ja luo mahdollisuuksia parempaan ja mielekkäämpään työhön rikosentekijöiden parissa.

Jatkotutkimusideoina opinnäytetyö nosti esiin esimerkiksi korvaushoidon mahdollisuuksien kartoittamisen ja palveluverkoston kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisen. Lisätutkimuksen aihetta olisi myös asumis- ja päihdepalveluiden yhteistyön parantamisessa sekä rikosentekijä naisille tai maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden saatavuudessa. Myös perhetyön kehittäminen osana rikosentekijöiden parissa tehtävää työtä on merkittävää ja tarvitsisi enemmän huomiota työyksiköstä riippumatta.

Lähteet

- Aarnio, J. 2012. Ajankohtaista vankilaterveydenhuollosta ja korvaushoidon suuntaviivat. Viitattu 31.10.2013. <http://toimipaikka.a-klinikka.fi/vinkki/sites/toimipaikka.a-klinikka.fi.vinkki/files/Ajankohtaista%20vankilaterveydenhuollosta%20ja%20korvaushoidon%20suuntaviivat.pdf>
- Aikuissosiaalityö. Viitattu 7.2.2013. <http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/sosiaalityo/aikuiset.html>
- Asunto ensin. Asunto ensin periaate. Viitattu 4.2.2013. http://www.asuntoensin.fi/asunto_ensin/asunto_ensin_-periaate
- Asunto ensin. Tampereen vuokratalosäätiön ja Tampereen vuokra-asuntojen tarjoama sosiaalisen isännöinnin palvelu. Viitattu 15.2.2013. http://www.socca.fi/asunto_ensin/irti_asunnottomuudesta/jatkoasuttaminen/vapautuvat_vangit/t46
- Etsivä työ ja ylilyönti. Viitattu 30.8.2013. <http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/ehkaiseva/etsivatyo.html>
- Etuvesta-hanke. Viitattu 4.2.2013. <http://www.siltavalmennus.fi/index.php/palvelumme/paihdekuntoutujien-valmennuspalvelut/etuvesta-hanke>
- Granfelt, R. 2003. Vankilasta kotiin vai kadulle? Vangit kertovat asunnottomuudesta. Suomen ympäristöministeriön raportteja. Helsinki: Edita.
- Granfelt, R. 2007. Vankilasta vapauteen, kotiin, yhteiskuntaan. Teoksessa Asunnottomuuskirja. Näkökulmia asunnottomien palvelujen kehittämiseen. SOCCAn ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja nro 13.
- Granfelt, R. 2010. Syrjäytymisestä vapaaksi vankilassa? Psykososiaalisen työn merkitys vankien elämässä. Teoksessa T. Laine., S. Hyväri & P. Vuokila-Olkkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Gullman, M., Sunimento, K. & Poutala, P. 2011. Oppimisvaikeuksista vapaaksi -hankkeen lopuraportti. Kriminaalihuollon tukisäätiö. Monisteita 3/2011. Viitattu 14.9.2013. <http://www.krits.fi/fin/julkaisut/raportit/>
- Heinonen, S., Hietanen, O., Härkönen, E., Kiiskilä, K. & Koskinen, L. 2003. Kestävän kehityksen tietoyhteiskunnan swot-analyysi. Tutu-julkaisuja 4/2003. Ympäristöklusterin KESTY-ohjelman eTieto-hankkeen raportti. Turku: Turun kauppakorkeakoulu.
- Henriksson, A. 2013. Viitattu 5.10.2013. <http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/puhearkisto/2013/09/oikeusministerianna-majahenrikssonvaasanvankilan150-vuotisjuhlista3.9.2013.html>
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

- Hänninen, K. 2007. Näkökulmia palveluohjaukseen. Teoksessa S. Suominen & M. Tuominen (toim.) Palveluohjaus. Portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Profami.
- Ihalainen, J. 2011. Yksilö ja integraatio. Teoksessa R. Lavikkala & H. Linderborg (toim.) Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä. Tampereen yliopistopaino Oy: Juvenes Print.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Joukamaa, M & työryhmä. 2010. Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Perustulosraportti. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2010. Helsinki: Rikosseuraamuslaitos; Tampereen yliopisto; Pirkanmaan sairaanhoitopiiri.
- Kaakinen, J. 2012. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2008-2011. Loppuraportti. Ympäristöhallinto. Viitattu 15.10.2013.
http://www.asuntoensin.fi/files/2648/PAAVO_I_loppuraportti_J_Kaakinen_2012.pdf
- Kainulainen, J., Haapola, I. & Soine-Rajanummi, S. 2005. Palvelutoimijoiden yhteistyöllä kohti rikoksetonta elämää. Yhteistyössä rikoksettomaan elämään -hankkeen arviointitutkimus. Rikosseuraamusviraston monisteita 6/2005. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto
- Kaistila, N & Kuusisto, V. 2011. "Pääsis vaan johki kiinni": Turku vapautuvan vangin vastaanottajana. Turun ammattikorkeakoulu: Opinnäytetyö
- Kari, R. YRE-toiminta Tampereen seudulla. Viitattu 3.2.2013.
http://www.porttivapauteen.fi/ammattilaiset/hyvät_toimintatavat/lansi-suomen_alue/yre-toiminta_tampereen_seudulla
- Karjalainen, J & Viljanen, O. 2009. Arki kuntoon - lainrikkajien tuen tarve. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Kivivuori, J. 2008. Rikollisuuden syyt. Helsinki: Nemo.
- Kris Tampere ry. Viitattu 4.2.2013. <http://www.kris.fi/?id=40>
- Kuntoutus-Silta. Viitattu 4.2.2013.
<http://www.siltavalmennus.fi/index.php/palvelumme/paihdekuntoutujien-valmennuspalvelut/kuntoutus-silta>
- Lapsi ja perhetyön linjaukset. 2013. Rikosseuraamuslaitos.
- Lintonen, T., Rönkä, S., Kotovirta, E. & Konu, A. Huumeet Suomessa 2020. 2012. Ennakointitutkimus. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampereen yliopistopaino Oy: Juvenes Print
- Lääperi, P. 2008. Opioidiriippuvaisten jatkoahoito siirtyi perusterveydenhuoltoon. Sairaanhoidaja-lehti. 2/2008.
- Mellais, M. 1993. Linnasta lintsille. Missä vapautuva vanki asuu? Teoksessa M, Laine. (toim.) Vangin sosiaalinen asema. Helsinki: Painatuskeskus Oy
- Miikkulainen, L. 2012. Arjen taidot -tietopankki. Materiaalia rikoksista tuomittujen arjessa selviytymisen ja arjenhallinnan edistämiseen. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 12.9.2013.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6Cr4qakak/Arjen_taidot_-tietopankki_2012.pdf
- Musta Lammas. Viitattu 7.2.2013.
http://www.tampereenseurakunnat.fi/tukea_ja_apua/musta_lammas

Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita

Nimi ovesa - hanke. Vapautumassa ilman asuntoa? Opas vapautuvalle tamperelaiselle. Viitattu 19.11.2013.

http://www.tampere.fi/material/attachments/v/66XIFGaFH/opus_vapautuvalle_tamperelaiselle.pdf

Näkki, P. 2006. Vankien velkaantuminen ja yhteiskuntaan integroituminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:38. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Portti vapauteen. 2011. Yhteistyössä rikoksettomään elämään -hanke käynnistyi pääkaupunkiseudulla. 2011. Viitattu 6.10.2013.

http://www.porttivapauteen.fi/ajankohtaista/2719/yhteistyossa_rikoksettomään_elamaan_-_hanke_kaynnistyi_paakaupunkiseudulla

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden asiakasohjaus Loisto. Viitattu 7.2.2013.

<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/paihdepalvelut/tilannearvio/asiakasohjaus.html>

Rautniemi, L. 2011. Lainrikkajien integraatio - Mistä ja mihin. Integraatio ja yhteiskunnan tarkastelutaso. Teoksessa R, Lavikkala & H. Linderborg (toim.) Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä. Tampereen yliopistopaino Oy: Juvenes Print

Rikosseuraamusalan vuosikertomus. 2009. Yhdistymisen aika. Rikosseuraamuslaitos.

Rikosseuraamuslaitos. 2013. Viitattu 4.3.2013. <http://www.rikosseuraamus.fi/49146.htm>.

Rikosseuraamuslaitos. 2013. Viitattu 4.3.2013. <http://www.rikosseuraamus.fi/17560.htm>

Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020. 2011. Viitattu 29.9.2013.

<http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/ezg5sofwogs0.pdf>

Sassi, T. 2011. Ehjä perhe. Vankiperheiden ehkäisevä ja kuntouttava vertaisryhmätoiminnan ja koulutuksen kehittämisprojekti 2007-2011. Loppuraportti. Kriminaalihuollon tukisäätiö.

Monisteita 5/2011. Viitattu 4.9.2013. <http://www.krit.fi/fin/julkaisut/raportit/>

Saukkonen, Auli. 2010. Lääke yksin ei riitä korvaushoidossa. A-klinikkasäätiö. Viitattu

24.8.2013. <http://www.a-klinikka.fi/tiimi/1138/laake-yksin-ei-riita-korvaushoidossa>

Seppänen, L., Schaup, M., Toiviainen, H., Ala-Laurinaho, A., Heikkilä, H., Kira, M., Korpelainen, E., Lallimo, J., Ruotsala, R. & Uusitalo, H. 2012. Palveluverkostojen asiakasymmärryksen tutkimuslähtökohtia. Konseptimuutosten haasteet ja työhyvinvointi. Helsinki: Unigrafia

Sopimusvuori. Sopimusvuoren yksiköt. Viitattu 4.2.2013.

<http://www.sopimusvuori.fi/yksikot.php#Tukiasuminen> (mt.)

Sosiaali- ja terveysministeriö & oikeusministeriö. 2006. Rikoksista rangaistujen tuen tarve.

Suosituksen yhteistoiminnalle. Vankien jälkihuoltotyöryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:6. Viitattu 5.9.2013.

<http://pre20090115.stm.fi/hl1142412358673/passthru.pdf>

Tampereen yhdyskuntaseuraamustoimisto. Viitattu 4.2.2013.

<http://www.rikosseuraamus.fi/15291.htm>

Tilastokeskus. Viitattu 13.10.2013. <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Tuotantokoulu. Viitattu 4.2.2013.

<http://www.siltavalmennus.fi/index.php/palvelumme/ammattillinen-koulutus/tuotantokoulu>

Valmiuksia siirtyä työelämään. Viitattu 22.6.2013. <http://www.kris.fi/kris-tampere/valmiuksia-siirrya-tyoelamaan/>

Vapauteen valmennus palvelu. 13.6.2013.

<http://www.siltavalmennus.fi/index.php/palvelumme/paihdekuntoutujien-valmennuspalvelut/vapauteen-valmennus-palvelu>

VAO ry. Mikä on VAO? Viitattu 4.2.2013. <http://www.vankienomaiset.fi/?id=139>

Virkkunen, E. 1992. Vanki on kotikuntansa jäsen. Teoksessa M. Laine. (toim.) Vangin sosiaalinen asema. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 4/1992.

Vuorenmaa, M & Raittinen, V. 2012. Kaltareiden takaa muutosten polulle: Rikostaustaisten henkilöiden kokemuksia Tampereen kaupungin palvelujärjestelmästä. Tampereen ammattikorkeakoulu: Opinnäytetyö

Väestökierikeskus. Asukasluvut. Viitattu 19.11.2013.

<http://www.vrk.fi/default.aspx?id=278>

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

Liite 2. SWOT-analyysi

Liite 3. Lupa opinnäytetyön tekoon

Liite 4. Suostumus haastatteluun opinnäytetyötä varten

Liite 1. Haastattelukysymykset

Oma työpaikka ja työnkuva

- Kerrotko työstäsi ja työpaikastasi
- Mitkä tekijät muokkaavat työn sisältöä?
- Minkälaista tukea/apua rikoksentekijät yleensä tarvitsevat?

Palveluohjaus

- Mistä asiakkaat ohjautuvat palveluun? Mihin heitä jatko-ohjataan?
- Mitä palveluohjaus tarkoittaa työssäsi? Mikä on sen merkitys?
- Minkälaisia haasteita tapaavat palveluohjauksessa?

Verkostotyö

- Mitä verkostotyö tarkoittaa työssäsi? Mikä on sen merkitys?
- Keiden toimijoiden kanssa on eniten verkostoyhteistyötä?
- Keiden toimijoiden kanssa yhteistyötä tulisi lisätä?
- Millaiset tekijät vaikuttavat verkostotyön painottumiseen?
- Miten verkostotyötä voisi kehittää?

YRE - toiminta

- Mitä YRE-toiminta on tuonut arjentyöhön?
- Miten koet YRE:n vahvistavan rikoksentekijöiden palveluihin pääsemistä ja kuntoutusjatkumoa?
- Miten YRE-hanke näkyy työssäsi?

Tampereen palveluverkosto - haasteet ja puutteet sekä kehitysideoita

- Miten koet Tampereen palveluverkoston vastaavan rikoksentekijän haasteisiin?
- Tavoittavatko Tampereen palveluverkoston tarjoamat palvelut rikoksentekijät?
- Minkälaisia heikkouksia näet Tampereen palveluverkostossa?
- Minkälaisia kehitysideoita sinulla olisi Tampereen palveluverkostoon liittyen?
- Minkälaisena näet Tampereen palveluverkoston tulevaisuuden?

Mitä muuta haluaisit sanoa?

Liite 2. SWOT - analyysi

Oma työyksikkö/järjestö:

Päivämäärä:

SWOT-analyysin avulla pyrin vertailemaan eri työyksiköiden/järjestöjen toimintaa keskenään. SWOT tulee sanoista vahvuudet (strengths), heikkoudet (weaknesses), mahdollisuudet (opportunities) ja uhat (threats). Vahvuuksia ja heikkouksia pidetään työyksiköstä/järjestöstä itsestään lähteviä, kun taas mahdollisuudet ja uhat ovat usein ulkopuolelta tulevia tekijöitä.

SWOT-analyysi tehdään omasta työyksiköstä/järjestöstä ja sen toiminnasta. SWOT-analyysi on subjektiivinen ja vastaukset edustavat jo aiemmin haastatellun vastaajan ajatuksia, eikä siis edusta koko työyhteisöä. Tekstin voi pistää SWOT-analyysille ominaiseen nelikenttä-muotoon tai listata ajatukset oikean kohdan alle. Selventämään analyysin tarkoitusta, on alle pistetty kysymyksiä joiden avulla voi miettiä työyksikön/järjestön toimintaa.

Toivon, että pystytte hetken miettimään vastauksia ja lähettämään vastaukset sähköpostitse minulle 14.4.2013 mennessä. Kiitos.

Nykytila

Vahvuudet: Mikä teidän toiminnassanne on onnistunutta? Mikä toimii hyvin?

Heikkoudet: Millaiset asiat mielestäsi eivät toimi hyvin? Miten ajattelet, että niitä voisi muuttaa toimivammaksi?

Tulevaisuus

Mahdollisuudet: Millaiset asiat vaikuttavat mahdollisuuksiinne kehittää toimintaa/palveluja rikoksentekijöille? Millaisia mahdollisuuksia näet vaikuttaa rikoksentekijän tukemiseen ja motivointiin?

Uhat: Millaisia uhkia näet tulevaisuudessa rikoksentekijöille tarjottavissa palveluissa Tampereella? Entä miten mainitsemisiasi uhkia voitaisiin minimoida tai välttää?

Liite 3. Lupa opinnäytetyön tekoon

Työyksikkö

Yksikön johtaja/vastaava henkilö

Opinnäytetyön tekijä	Veera Säröaho, rikosseuraamusalan koulutusohjelma, veera.saroaho@laurea.fi
Opinnäytetyön nimi	Valmiuksia rikoksettomaan elämään - Tampereen palveluverkoston kattavuuden arviointi rikoksenteleijöiden parissa työskentelevien näkökulmasta
Oppilaitostiedot	Laurea-ammattikorkeakoulu Ratatie 22, 01300 Vantaa
Ohjaava opettaja	Sari Viikki-Ripatti, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus p. 050-4003512
Työelämän yhdyshenkilö	Jari Ihalainen, Kris Tampere Ry p. 050-3445924
Keskeiset teemat	Työpaikan ja työn kuvaus, palveluohjaus, verkostotyö, Tampereen palveluverkoston haasteet ja kehitysideoita
Toteutustapa	Teemahaastattelu
Aikataulut	Haastatteluiden tekeminen 1.3.-31.5.2013 välisenä aikana Opinnäytetyön valmistuminen syksyllä 2013

Haastattelusta saatu aineisto tullaan säilyttämään koko opinnäytetyöprosessin ajan suojassa ulkopuolisilta henkilöiltä. Saatua materiaalia tullaan käyttämään ainoastaan tässä opinnäytetyössä ja kaikki materiaali tullaan hävittämään opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Haastateltavien työntekijöiden nimiä ei mainita opinnäytetyössä ja koko prosessi suoritetaan kunnioittavasti haastateltavaa ja työyksikköä kohtaan. Tästä sopimuksesta jää kopio molemmille osapuolille.

Aika Paikka Tampere

Johtaja/vastaava henkilö

Allekirjoitus

Opinnäytetyön tekijä

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys

Liite 4. Suostumus haastatteluun opinnäytetyötä varten

Työyksikkö

Haastateltava henkilö

Opinnäytetyön tekijä	Veera Säröaho, rikosseuraamusalan koulutusohjelma, veera.saroaho@laurea.fi
Opinnäytetyön nimi	Valmiuksia rikoksettomään elämään - Tampereen palveluverkoston kattavuuden arviointi rikoksentekeijöiden parissa työskentelevien näkökulmasta
Oppilaitostiedot	Laurea-ammattikorkeakoulu Ratatie 22, 01300 Vantaa
Ohjaava opettaja	Sari Viikki-Ripatti, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus p. 050-4003512
Työelämän yhdyshenkilö	Jari Ihalainen, Kris Tampere Ry p. 050-3445924
Keskeiset teemat	Työpaikan ja työn kuvaus, palveluohjaus, verkostotyö, Tampereen palveluverkoston haasteet ja kehitysideoita
Toteutustapa	Teemahaastattelu
Aikataulut	Haastatteluiden tekeminen 1.3.-31.5.2013 välisenä aikana Opinnäytetyön valmistuminen syksyllä 2013

Haastattelusta saatu aineisto tullaan säilyttämään koko opinnäytetyöprosessin ajan suojassa ulkopuolisilta henkilöiltä. Saatua materiaalia tullaan käyttämään ainoastaan tässä opinnäytetyössä ja kaikki materiaali tullaan hävittämään opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Haastateltavien työntekijöiden nimiä ei mainita opinnäytetyössä ja koko prosessi suoritetaan kunnioittavasti haastateltavaa ja työyksikköä kohtaan.

Tästä sopimuksesta jää kopio molemmille osapuolille.

Aika Paikka Tampere

Haastateltava työntekijä

Allekirjoitus

Opinnäytetyön tekijä

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys